

TRNAVSKÁ UNIVERZITA V TRNAVE
FILOZOFICKÁ FAKULTA

AKTUÁLNE PREJAVY DISKRIMINÁCIE MUŽOV V SPOLOČNOSTI

Diplomová práca

Študijný program:	6131800 Etika
Školiace pracovisko:	Katedra etiky a morálnej filozofie
Študijný odbor:	2.1.5. Etika
Vedúci práce / školiteľ:	PhDr. Eva Orbanová, PhD.

Trnava 2016

Bc. Tatiana Tóthová

TRNAVSKÁ UNIVERZITA V TRNAVE
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ZADANIE ZÁVEREČNEJ DIPLOMOVEJ PRÁCE

Meno, priezvisko a tituly študenta: Bc. Tatiana Tóthová
Kód študenta: S 1311034353
Študijný program: 6131800 Etika
Typ záverečnej práce: Diplomová práca
Názov práce: Aktuálne prejavy diskriminácie mužov v spoločnosti
Current Manifestations of Discrimination Against
Men in Society

Meno, priezvisko a tituly
konzultanta:
Meno, priezvisko a tituly vedúceho PhDr. Eva Orbanová, PhD.
práce:
Školiace pracovisko: Trnavská univerzita v Trnave, Filozofická fakulta,
Katedra etiky a morálnej filozofie

Meno, priezvisko a tituly vedúceho prof. ThDr. Helena Hrehová, PhD.
pracoviska:
Anotácia záverečnej práce: Diplomová práca sa zaoberá aktuálnymi prejavmi
diskriminácie mužov v spoločnosti. Poukazuje na
dôležité postavenie muža vo verejnom a súkromnom
živote. Cieľom práce je poukázať na fenomén
týraných mužov v súčasnosti.

Jazyk, v ktorom sa práca vypracuje: slovenský
Dátum schválenia zadania:

.....
podpis vedúceho práce

POĎAKOVANIE

Touto cestou by som sa chcela poďakovať vedúcemu diplomovej práce PhDr. Eve Orbanovej, PhD. za jej odborné vedenie, cenné pripomienky a rady, ktoré ma usmernili pri vypracovaní práce.

Ďakujem.

V Trnave dňa

ČESTNÉ VYHLÁSENIE

Vyhlasujem, že som diplomovú prácu vypracovala samostatne s využitím uvedenej literatúry.

V Trnave dňa

.....

Podpis

ABSTRAKT

TÓTHOVÁ, Tatiana : *Aktuálne prejavy diskriminácie mužov v spoločnosti*. (Diplomová práca). Trnavská univerzita v Trnave. Filozofická fakulta, Katedra etiky a morálnej filozofie. Školiteľ: PhDr. Eva Orbanová, PhD. Stupeň odbornej kvalifikácie: Magister. Trnava : FF TU, 2016, s. 70.

Rodina je základnou bunkou spoločnosti, ktorá si vyžaduje ochranu. Rodina je tvorená z muža a ženy, ktorí sú rodičmi svojich detí. Život nám prináša nielen radostné chvíle, ale aj tie negatívne. Rozvod je nepríjemnou situáciou pre všetkých členov rodiny, najmä však pre deti. Dieťa je najcitlivejšou bytosťou, ktorú následky rozvodu značne ovplyvňujú. Porozvodová starostlivosť je jednou zo závažných otázok, o ktorých sa pri rozvode najviac polemizuje. V dnešnej spoločnosti sú však deti pridelené zväčša matkám. Preto sa otcovia môžu cítiť diskriminovaní a často práve matky sú iniciátorkami situácie, kde mužom bránia v styku so svojim dieťaťom. Prítomnosť oboch rodičov pri starostlivosti a výchove je nenahraditeľná. Podstatnú úlohu tu zastupuje aj emocionálna výchova dieťaťa, pretože je dôležitým konštruktom výstavby vzťahov v rodine. Striedavá starostlivosť môže byť jedným z riešení, kde dieťa nepríde o jedného z rodičov. Násilie v rodine je častým problémom. Obeťou domáceho násilia sú ženy, deti a tiež aj muži. A práve o týraných mužoch sa v súčasnosti hovorí veľmi málo. Preto by sme mali tento fenomén posúvať stále vpred a tým by sme boli schopní pomôcť mužom, ktorí sa hanbia priznať, že sú obeťou násilia.

Kľúčové slová:

Muž. Žena. Manželstvo. Rodina. Dieťa. Výchova. Otec. Rozvod. Striedavá starostlivosť. Diskriminácia. Násilie. Týraní muži.

ABSTRACT

TÓTHOVÁ, Tatiana: *Current Manifestations of Discrimination Against Men in Society*. (Thesis). University of Trnava in Trnava. Faculty of Philosophy, Department of Ethics and Moral Philosophy. Mentor: PhDr. Eva Orbanová, PhD. Qualification Level: Master. Trnava: Faculty of Philosophy, 2016, p. 70.

Family is the basic cell of society that requires protection. The family is made up of man and woman who are parents of their children. Life brings us not only a joyfull moments, but also the negative ones. Divorce is an awkward situation for all family members, especially for children. Child is the most sensitive being that is significantly affected by the results of divorce. Post-Divorce Care is one of the important questions which are discussed during divorce. In today's society, children are attributed mostly to mothers. Therefore, fathers may feel discriminated and mothers are often the initiators of a situation where a man is prevented from the contact with his child. The presence of both parents in the care and upbringing of child is irreplaceable. The important role represents children`s emotional education because it is important constructor of building relationships in family. Alternating custody can be one of the solutions does not loose one of the parents. Domestic violence is a common problem. Victims of domestic violence are women, children and men also. In present time we do not talk very much about mistreated men. Therefore we should move this phenomenon ahead to be able to help men who feel ashamed to admit they are victims of violence.

Key words:

Man. Woman. Marriage. Family. Child. Upbringing. Father, Divorce. Alternating custody. Discrimination. Violence. Mistreated men.

OBSAH

ÚVOD.....	10
METODOLÓGIA PRÁCE.....	12
1. ČLOVEK AKO BIO – PSYCHO – SOCIÁLNA BYTOSŤ.....	17
1.1. RODOVÉ ROZDIELY MEDZI MUŽOM A ŽENOU.....	22
1.1.1. POJEM ROD A JEHO GENÉZA.....	24
1.2. ŽENSKÁ A MUŽSKÁ IDENTITA.....	31
1.3. POSTAVENIE MUŽOV A ŽIEN V SPOLOČNOSTI V MINULOSTI A DNES.....	35
2. DOMINANTNÉ POSTAVENIE MUŽA V SÚKROMNOM A VEREJNOM PRIESTORE.....	38
2.1. VLASTNOSTI SPOJENÉ S MUŽSKÝM POHLAVÍM.....	40
2.2. ROLA MUŽA V RODINE A JEJ AXIOLOGICKO-ETICKÉ DIMENZIE.....	44
2.2.1. JEDNOTA A POSVÄTNOSŤ MANŽELSTVA.....	46
2.2.2. MORÁLNE POVINNOSTI OTCA A MATKY Z HĽADISKA FUNKCIÍ RODINY.....	48
3. AKTUÁLNE PREJAVY DISKRIMINÁCIE MUŽOV.....	55
3.1. PAUŠÁLNE PRISUDZOVANIE DIEŤAŤA V POROZVODOVOM KONANÍ.....	58
3.2. LIGA OTCOV A SPOLOČENSKO-EMANCIPAČNÉ AKTIVITY.....	62
3.3. FENOMÉN TÝRANÝCH MUŽOV.....	64
ZÁVER.....	66
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY.....	70

ZOZNAM POUŽITÝCH SKRATIEK

atď. – a tak ďalej

č. – číslo

Čl. – článok

Dek. – Dekalóg

ed. – editor

Gen. – Genezis

kap. – kapitola

Ods. – odsek

s. – strana

t. j. – to jest

tzv. – takzvaný

Zb. – zbierka

SZR – syndróm zavrhnutého rodiča

ÚVOD

V ľudskom živote sa stretávame so situáciami, kedy spoznávame mnohých ľudí okolo seba a snažíme sa s nimi vytvoriť určitý vzťah na základe našich spoločných charakterových vlastností a hodnôt, ktoré sú pre náš život dôležité. Tento jav spoznávania je dlhodobým procesom, kedy sa snažíme prejaviť voči človeku sympatie, ktoré sa pre nás stávajú akýmsi kľúčom, vďaka ktorému nám človek otvorí svoje vnútro a prijme nás ako osobu, ktorej môže veriť a dôverovať. Podľa nás je dôvera jedným z hlavných pilierov, na ktorom je postavený každý vzťah medzi priateľmi, partnermi alebo manželmi.

Dôležité je taktiež poznamenať, že v spoločenstvách ľudí sa nájdú jedinci, ktorí jednak nemajú rovnaké charakterové vlastnosti ako my, a takisto sa aj navonok inak prejavujú voči svojmu okoliu a ľuďom ktorých stretávajú. Preto môžeme uviesť tvrdenie, že každý človek z nás je iný v oblasti svojho charakteru, a tiež aj v hodnotových a v spoločenských otázkach a preto je nevyhnutné brať do úvahy špecifické rysy človeka.

Komunikácia je základom vzťahu medzi ľuďmi. A rovnako je dôležitá v manželstve, ktoré vzniklo zväčša z lásky medzi dvoma ľuďmi. V živote nie je vždy všetko podľa našich predstáv, a tak sa niekedy aj manželstvo dostane do istej krízy. Ak však v manželstve zlyhá komunikácia a dôvera, často dochádza k rozvodu. Rozvod je nepríjemnou situáciou pre celú rodinu ale najmä pre deti. Dieťa je tu najcitlivejšou bytosťou, ktorá zjavne najviac pocíti dôsledky rozvodu. Prisudzovanie dieťaťa v porozvodovom konaní výhradne matkám je v našej spoločnosti bežným javom. Ale čo otcovia, ktorí pociťujú rovnakú lásku a náklonnosť k dieťaťu ako matka? Muži sú z tohto hľadiska často diskriminovaní. Na to, aby bolo dieťa správne a dobre vychované potrebuje cítiť lásku zo strany oboch rodičov. Zdravý duševný stav dieťaťa je podstatou celého jeho vývoja. Všetky nezhody a konflikty medzi rodičmi, ktorí sa nevedia dohodnúť na podieľaní sa na výchove, sa odrážajú v psychickom stave dieťaťa. Sú však aj také prípady, keď medzi spory rodičov musí vstúpiť právna moc. Ak však rodičia nepristúpia ku konsenzu, vyrieši to za nich súd.

Každý človek, vzťah, či rodina sú iné a niečím osobité. A tak je aj každý rozvod iný a v niečom odlišný. Vyskytujú sa však aj také prípady, kde žena využíva svoje dieťa ako prostriedok vydierania, aby psychicky ublížila svojmu bývalému manželovi, napríklad aj tým, že mu bráni stretávaniu sa s dieťaťom. Trpí tak nielen dieťa ale aj otec, ktorý ho miluje a chce mu byť oporou ale aj vzorom. Možným riešením takejto situácie by mohla

byť striedavá starostlivosť, pri ktorej by obaja rodičia mali možnosť podieľať sa na výchove dieťaťa rovnakou mierou.

S danou problematikou súvisí aj fenomén násilia. Násilie ako také je vo svete páchané už oddávna. Avšak násilie v rodine je veľmi závažným spoločenským problémom, ktorý nachádzame v societe. Domáce násilie môže mať rôzne spôsoby prejavovania akými sú fyzické násilie, psychické násilie, sexuálne násilie ale aj ekonomicko-spoločenské násilie. Prekvapujúce ale je, že obeťami domáce násilie nie sú len ženy, ale takmer v rovnakej miere aj muži. Fenomén týraných mužov nie je ničím novým v našej spoločnosti, avšak aj napriek tomu sa o ňom stále málo hovorí. Násilie so sebou prináša následky, ktoré môžu zanechať nielen fyzické ale aj psychické rany. Preto je dôležité o tomto probléme, čo najviac hovoriť, aby sa tak predišlo páchaniu násilia a tým by sme dokázali pomôcť aj jeho obetiam.

METODOLÓGIA PRÁCE

Metódy, ktoré budeme používať v našej práci, nám pomôžu pri spracovávaní danej problematiky. V prvej kapitole diplomovej práce sa zaoberáme chápaním človeka z biologického, psychologického a sociálneho hľadiska. V práci postupne každé z hľadísk popisujeme a človeka k nim priradujeme. V rámci stručného opisu človeka z biologického, psychologického a sociálneho pohľadu využijeme deskriptívnu metódu.

Pri rodových rozdieloch medzi mužmi a ženami sa pozeráme na ich vlastnosti, ktoré ich delia na mužské a ženské pohlavie. Zvláštnosti ale aj typické mužské, či ženské znaky sa prejavujú v identite každého z nich. Tieto rozdiely, vlastnosti a znaky, ktoré determinujú ľudské bytosti na mužov a ženy budeme spracovávať pomocou komparatívnej metódy. Postavenie mužov a žien v spoločnosti nebolo vnímané vždy rovnako a s pohľadom na dnešné vnímanie je v mnohých kultúrach odlišné od toho v minulosti. Avšak niektoré spoločnosti vnímajú úlohu muža a ženy rovnako a iné zase úplne odlišne. V rámci našej práce budeme hľadať pozitíva ale aj negatíva vnímania postavenia ľudí v spoločnosti v určitom čase a vzájomne ich porovnáme so súčasnosťou. Na splnenie týchto cieľov nám pomôže diachronicko-komparatívna metóda.

V druhej kapitole sa zameriame na dominantné postavenie muža v súkromnom a verejnom živote, jeho typické vlastnosti, či význam role muža v rodine. Pri objasňovaní vymenovaných pojmov nám bude nápomocná analyticko-deskriptívna metóda, na základe ktorej najprv opíšeme muža a jeho základné vlastnosti až sa potom postupne dopracujeme k jednotlivým úlohám a povinnostiam, ktoré by mali muž a rovnako aj žena zastávať v správne fungujúcej rodine.

V tretej kapitole sa budeme zaoberať problematikou násilia, ktoré je páchané nielen na ženách, deťoch ale i mužoch. Muži, ktorí sú týraní a na ktorých je páchané násilie bude našim predmetom skúmania v tejto kapitole. To ako sú v dnešnej dobe diskriminovaní a znevýhodňovaní muži pri prideľovaní dieťaťa v porozvodovom konaní bude tiež súčasťou tretej kapitoly, v ktorej bude figurovať najmä deskriptívna metóda.

V diplomovej práci využijeme niekoľko metód skúmania, rovnako všetky informácie budú podchytené knižnými a internetovými zdrojmi, ktoré nám pomôžu lepšie pochopiť danú problematiku. Internetové zdroje využívame z dôvodu aktuálnosti danej problematiky. Prevažujúcou bude analyticko-deskriptívna metóda, ktorú využijeme na

splnenie našich cieľov. Na záver zhrnieme získané poznatky na základe syntetickej metódy.

1 ČLOVEK AKO BIO – PSYCHO – SOCIÁLNA BYTOŠŤ

Čo znamená pre človeka ľudský život ? Túto otázku sme určite počuli veľakrát a to nie len od známych, či priateľov ale taktiež aj od rodičov, ktorým za život ďakujeme. Mnohí ľudský život považujú za jednu z najvyšších hodnôt, vďaka ktorej sa človek môže v tomto svete realizovať a prispievať tak k jeho plnohodnotnému rozvoju.

V kresťanskej vierouke máme možnosť nachádzať vedomosti, ktoré hovoria o stvorení človeka Bohom, ktorý im zveril život ako dar, vďaka ktorému môžu žiť na Zemi a zveľaďovať ju. Práve odkazy v Svätom písme nám definujú to, ako chápali život prví ľudia a ako sa postavili k dodržiavaniu hodnôt, ktoré súviseli so samotným životom.¹

Podľa nás je práve Sväté písmo zdrojom k odpovediam týkajúcich sa podstaty ľudského života a hodnôt, ktoré sú s nim úzko späté a vytvárajú tak jednotu, ktorá definuje človeka po duchovnej stránke.

Vznik ľudského života je z mnohých pohľadov veľkým tajomstvom. Dnešní vedci majú spoločný názor, že život človeka je dielom veľkolepej evolúcie. Niekoľko miliónov rokov sa nižšie formy života zdokonaľovali na stále novšie a vyššie formy života. Ľudský život sa vyvíjal z tých najjednoduchších foriem života k stále novším formám života. Pre porovnanie s rastlinným a zvieracím svetom je objavenie života človeka niečím naozaj novým. Človek sa tu vynára ako osoba, ktorá sa dokáže smiať, obdivovať sama seba, slobodne a vedome sa rozhodovať, žiť vo vzťahu lásky a vytvárať potomstvo ale aj vyvíjať úsilie o ucelenejšie sociálne väzby.²

Každý z nás je iný a preto je nevyhnutné brať do úvahy špecifické rysy života človeka spojeného s jeho hodnotovým rebríčkom, ktorého sa zastáva a ktorý pokladá za dôležitý. „Každý o človeku niečo vieme: poznáme sami seba a máme svoje skúsenosti s druhými i s ľudskou spoločnosťou“³ Človek je vymedzený ako spoločenská bytosť, ale je rovnako bytosťou biologickou, k čomu pripisujeme jeho fyziologické a telesné potreby i funkcie. Je prírodnou a zároveň aj spoločenskou bytosťou, čo sa potvrdzuje v jeho prirodzene biologických potrebách. Napríklad potrebu jedla, uspokojuje kultúrne určenými spôsobmi ako je príprava jedla alebo stolovanie. Alebo potrebu kontaktu s druhým človekom uskutočňuje na základe komunikácie v dialógu s druhým. Tieto všetky zložky charakterizujú človeka ako bytosť schopnú premýšľať a socializovať

¹ Porov. Gen. kap. 1-2.

² Porov. DOLISTA, J. – SAPÍK, M. (ed.). 2008. *Studie z bioetiky III*. České Budějovice : Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích : Zdravotně sociální fakulta, 2008, s. 13.

³ SOKOL, J. 2002. *Filozofická antropologie – Člověk jako osoba*. Praha : Portál. 2002. s. 11.

sa. Človek je súčasťou živej prírody a zároveň spoločenskou bytosťou. Dejiny človeka, či už vývojové alebo kultúrne sú jedným z najväčších prínosov, ktoré sa odohrali na našej planéte.

Biologické určenie človeka sa prejavuje v príslušnosti k určitému živočíšnemu druhu a v jeho druhovo špecifickej stavbe a činnosti napríklad nervovej sústavy. Hovoríme o biologických a anatomických zvláštnostiach živočíšnych druhov. Napríklad zmyslové vnímanie človeka a psa. Svet psa je iný ako svet človeka, ktorý nie je schopný vnímať také zvuky aké dokáže vnímať pes. Hovoríme o tom, že človeka vymedzujú určité a jedinečné zvláštnosti jeho druhu, ktorým sa odlišuje od ostatných druhov v prírode.

„Človek už vo svojej biologickej štruktúre je niečo iné ako zvier, že animálnosť človeka je zásadne iná ako animálnosť zvierat.“⁴ Človek už na prvý pohľad potvrdzuje jedinečnosť svojho ľudského druhu tvarom a stavbou svojho tela a jeho vzpriamenou postavou. Biológovia najčastejšie porovnávajú človeka a predstavujú anatomické rozdiely s jeho najbližšími primátmi. *„Človek v porovnaní s väčšinou svojich príbuzných nepochybne prešiel mimoriadnym množstvom zmien, predovšetkým dôsledkom nesmierneho vývoja jeho mozgu a vzpriameniu jeho postavy.“⁵* Tieto poznatky máme možnosť pozorovať v mnohých odborných prameňoch týkajúcich sa biologickej ale rovnako aj filozofickej antropológie, ktorá sa usiluje dokonale popísať človeka a jeho základné vlastnosti.

Najvýraznejšou a prvou zo zmien bola vzpriamená postava. Zmena prebehla aj v dĺžke a tvare končatín, kde sú predné končatiny kratšie ako zadné, ktoré sú prispôsobené na chôdzu. Výraznou zmenou je aj lebka, ktorú má človek zmenšenú, v zadnej časti je vytvorený priestor pre mozog. Antropológovia uvádzajú aj rôzne sexuálne znaky ako napríklad zväčšenie penisu u mužov alebo nárast prs u žien.⁶

Ak by sme sa priamo zamerali na tieto odlišnosti je zrejmé, že si ich každý všimne. Aj keď máme toho mnoho podobného s primátmi, ľudské telo má toho viac ako telo primátov. Mnohé z ľudských anatomických prvkov tela sú akoby zdokonalené telá primátov, preto ľudia veľakrát porovnávajú človeka s opicami a hľadajú na nich podobnosti.

Pri hľadaní spoločných znakov s primátmi si všimame najmä anatomickú zložku, pretože tá je viditeľná. No ak chceme porovnávať chovanie a konanie jedinca v rôznych

⁴ LETZ, J. 1994. *Filozofická antropológia : Príspevok ku kreačno – evolučnému porozumeniu človeka*. Bratislava : Charis s.r.o., 1994, s. 34.

⁵ DARWIN, CH. 2006. *O puvodu člověka*. Praha : Academia, 2006, s. 179 – 180.

⁶ Porov. SOKOL, J. 2002. *Filozofická antropologie – Člověk jako osoba*. Praha : Portál. 2002. s. 24.

situáciách s primátmi, spoločné znaky sa vzdávajú. Človek je vybavený všetkým potrebným na to, aby si mohol utvárať a pretvárať svoj priestor a cieľavedome pracovať. Má ruky, ktoré sú voľne pri tele, oči, ktorými môže sledovať činnosť svojich rúk. Dokáže vyberať a odkladať podnety, zbierať a poznávať skúsenosti, vie organizovať spoluprácu v rodine, či v skupine. Človek žije vo svete, ktorý si volí, poznáva a spracováva. Človek nežije v prostredí, ale to prostredie si vytvára.⁷

Ľudia sú rodení preto, aby žili v spoločensťve, do ktorého čím sú starší a naberajú skúsenosti, tým viac sa do neho začleňujú. Takto aj medzi nimi vznikajú určité väzby, ktoré sú nevyhnutnými pri správnom fungovaní spoločnosti ako celku, ktorej cieľom je rozvíjať sa.

Vzťahy, ktoré sú v spoločensťvách veľmi výrazne určené, tvoria základ spoločenskej organizácie. Každá kultúra má iné pravidlá usporiadania spoločnosti, ale všetky vychádzajú z rovnakých koreňov, jednak z príbuzenských vzťahov ale i zo spoločenských kategórií. A tak sa každá spoločnosť skladá z mužov a zo žien.⁸

Hľadať a nachádzať rôzne životné stratégie v rozdielnych prostrediach by vôbec nebolo zvládnutelné, ak by na to bol človek sám. A to je dôvodom toho, že človek už od najstarších dôb žije v skupinách a v spoločensťve. Spoločenská podstata človeka spočíva v tom, že jeho prirodzená existencia je podmienená spoločenským životom a vývojom. Pretože človek sa môže stať jedinečným len v spoločnosti, ktorú vytvárajú ľudia. Len v spoločnosti sa človek môže stávať skutočným ľudským jednotlivcom a len spoločnosť je schopná formovať jeho individuálnosť.

Ľudská prirodzenosť určuje jeho miesto vo svete. Arnold Gehlen si myslí, že človek je vo svojej podstate slabá a zraniteľná bytosť, ktorá si ako by už od svojho narodenia pýta spoločnosť a kontakt s inými ľuďmi. „*Neexistuje žiaden iný tvor, ktorý by bol nesamostatný a odkázaný na iných tak dlho po svojom narodení ako človek.*“⁹ Tu sa nám ukazuje, že človek zo sociálneho hľadiska potrebuje k svojmu plnohodnotnému životu neustálu spoločnosť iných ľudí, ktorí mu pomáhajú pretvárať svoje prostredie a tvoriť nové vzťahy a priateľstvá.

Z psychologického hľadiska človeka determinujeme ako živú bytosť schopnú prispôbovať sa, pretvárať svoje prostredie, v ktorom žije (svet) svojim potrebám, túžbam a zámerom. Dokáže meniť seba samého podľa svojich nadobudnutých skúseností a podľa

⁷ Porov. SOKOL, J. 2002. *Filozofická antropologie – Člověk jako osoba*. Praha : Portál. 2002. s. 31.

⁸ Porov. Tamže. s. 40.

⁹ GEHLEN, A. 1983, In. FILLOVÁ, D. 2009. *Filozofia, Etika, Medicína*, Košice : Aprilla s.r.o. 2009, s. 64.

hodnôt, ktoré sú počas svojho života osvojil. Umožňujú to danosti človeka na vytváranie rečových symbolov skutočnosti a ich používanie na vyjadrovanie vlastných symbolov psychickej reality ako je duša alebo *psychično*. Jedinečnosť človeka tkvie najmä v jeho schopnosti abstraktne myslieť a spôsobilosti neosobnej medziľudskej komunikácie. Človeku to všetko umožňuje vytvárať civilizáciu, sociálny svet a kultúru.¹⁰

Človek sa vďaka rozumu dokáže samostatne rozhodovať, vyjadrovať a je otvorený k poznávaniu nových skúseností. Je jedinou bytosťou, ktorá sa dokáže oslobodiť od prírody a ovládať svoje pudy a potreby. „*Je jedinou bytosťou, ktorá dokáže rozprávať a rozhodovať o svojom konaní.*“¹¹ Tento dôležitý poznatok nám vykresľuje človeka, ako bytosť schopnú premýšľať a vytvárať si tak podmienky, ktoré budú pre jeho a aj pre život spoločenstva, v ktorom žije adekvátnymi. Týmto krokmi si spoločenstvo zlepšuje medzi sebou vzťahy, ktoré utužuje hlavne komunikáciou medzi jednotlivými členmi a spoločne sa tak dohodnú na určitých normách, ktorými sa budú riadiť.

Max Scheller tvrdí, že človek nie je len bytosť, ktorá má vedomie, ale jeho súčasťou je aj duch. Tento duch tvorí podstatu človeka, ktorá je vysoko nad inteligenciou. V starovekom Grécku pojmom duch nazývali rozum, ktorému prislúchali akty ako láska, súcit, úcta blaženosť, slobodné rozhodovanie. Tieto akty, v ktorých sa duch prejavuje sa sústreďujú na človeka ako osobu. Človek ako živá a duchovná bytosť je vždy stredom ducha.¹²

Tu môžeme vidieť ako človek dokáže abstraktne myslieť a presahovať sám seba. Na rozdiel od zvierat človek nie je viazaný pudmi, žije v životnom prostredí, ktoré sa neustále mení a tu sa nám ukazuje ďalšia vlastnosť človeka, a to je schopnosť prispôbovať sa novému prostrediu.

Veľmi dôležité poznatky o človeku z psychologického hľadiska nájdeme vo filozofickej antropológii významného nemeckého klasika Arnolda Gehlena, ktorý sa pri svojej štúdii opieral o biológiu.

Arnold Gehlen tvrdí, že človek je konajúca bytosť, toto konanie je jeho cieľavedomou činnosťou a podľa neho prispôsobuje prostredie svojim potrebám. Keďže sme spomínali, že Arnold Gehlen sa pri svojich skúmaníach opieral o biológiu, je dôležité spomenúť fakt, že robí rozdiely medzi zvieratom a človekom. Tieto rozdiely opisuje na

¹⁰ Porov. KOVÁČ, D. 2007. *Psychologiou k metanoi*. Bratislava : Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied. 2007. s. 225.

¹¹ SCHELLER, M. 1968. In. FILLOVÁ, D. 2009. *Filozofia, Etika, Medicína*. Košice : Aprilla s.r.o. 2009. s. 62.

¹² Porov. SCHELLER, M. 1968. In. FILLOVÁ, D. 2009. *Filozofia, Etika, Medicína*. Košice : Aprilla s.r.o. 2009, s. 63.

základe životného prostredia zvierat a ľudí. Človek disponuje akousi otvorenosťou k svetu a je ovplyvnený vonkajším prostredím. Na základe spomínanej otvorenosti, môže človek vonkajší priestor meniť na základe svojej činnosti. Na rozdiel od zvierat, ktoré majú svoje prostredie ohraňované a sú do neho pevne začlenené, čo znamená, že nie sú schopné meniť ho.¹³

Konanie je prirodzenou a charakteristickou vlastnosťou človeka, na základe ktorého je schopný pretvárať životné prostredie ale i sociálne vzťahy. Na základe svojho konania získava nové skúsenosti, ktorými si obohacuje svojho ducha. Sociálne vzťahy si vytvára na základe komunikácie s inými ľuďmi, neskôr si tým dokáže vytvárať priateľstvá a zakladať si rodinu.

1.1 RODOVÉ ROZDIELY MEDZI MUŽOM A ŽENOU

Rod je kultúrne akceptovaný spôsob, na základe ktorého sa majú muži a ženy správať a prejavovať v spoločnosti. Hovoríme o sociálnom a kultúrnom prejavovaní muža a ženy v spoločnosti, ktoré nie je následkom biologicko-anatomických odlišností.¹⁴

Žijeme v spoločnosti, v ktorej sa vedú dilematické rozhovory o tom, čo znamená byť ženou alebo mužom. Na ženy sa pozeráme ako na krehké bytosti. Pripisujeme im rôzne vlastnosti v porovnaní s mužmi, ako napríklad, že sú citlivejšie, milšie, tolerantnejšie, dbajú viac o svoj zovňajšok, líčia sa a sú so svojim telom nespokojné. A muži sú naopak tí silnejší, pracovitejší, ktorí vedia lepšie užiť si rodinu. Ale je to naozaj tak? Často počúvame, že tieto vlastnosti sú dané prírodou a sú nemenné. Ale ako si potom vysvetlíme to, že v niektorých kultúrach sú muži a ženy na úplne inom postavení, že sa správajú úplne inak, a že sú im pripisované iné charakteristiky ako v tej našej kultúre? V niektorých kultúrach je to tak, že o výchovu detí sa starajú muži a ženy pracujú, aby užívali rodinu. V niektorých komunitách si muži obliekajú sukne, pretože je to pre ich kultúru prirodzené.

Úlohy žien a mužov sa menili počas rôznych dejinných etáp, rôznych miestach a kultúrach. Sú však aj veci, ktoré po stáročia boli praxou overené. Každá jedna spoločnosť v určitej dobe je iná, má iné zvyky, tradície a iné predstavy o tom, čo znamená byť ženou

¹³ GEHLEN, A. 1983. In. FILLOVÁ, D. *Filozofia, Etika, Medicína*. Košice : Aprilla s.r.o. 2009. s. 64.

¹⁴ Porov. GLOSÁR RODOVEJ TERMINOLÓGIE. 2006. *Rod (Gender)*. [online]. [cit.2016.4.6.]. Dostupné na internete: <http://glosar.aspekt.sk/default.aspx?smi=1&vid=173&ami=1>.

a čo mužom. To znamená ako sa majú správať a ako majú vyzerat'. A toto všetko vplýva aj na ich fungovanie v spoločnosti. Z toho vyplýva, že spoločnosť nám ako by predpisuje ideálnu mužskú a ženskú rolu prostredníctvom noriem, predsudkov a očakávaní. Ľudské vlastnosti vyplývajú z biologickej prirodzenosti ľudskej bytosti, na základe ktorých si ľudia vytvárajú medziľudské vzťahy v spoločnosti a to aj prostredníctvom socializácie.

Človek sa rodí do nejakej konkrétnej spoločnosti. Potom sa začína učiť jazyk, ktorý využíva na komunikáciu, neskôr sa učí aj hodnotám, ktoré mu pomáhajú rozlišovať aké správanie je dobré a aké naopak nie. Osvojuje si kultúru danej spoločnosti a jednoducho povedané, začleňuje sa do nej. Človek, ktorý sa začleňuje do spoločnosti sa socializuje.¹⁵

Normy konkrétnej spoločnosti sú nám vštepované od narodenia. Sú tu však aj také, ktoré sú ako by automatické a univerzálne, ktoré si až tak neuvedomujeme. Sociálne úlohy žien a mužov sú zastúpené v súkromnom ale aj verejnom živote. Každý vie, že ženy a muži sa od seba vzájomne líšia. Rozdiely medzi nimi môžeme pozorovať už pri ich biologickej odlišnosti, ktorá je veľmi dôležitá z hľadiska evolúcie a zachovania druhu. Biológia nehovorí len o rozdielnosti medzi mužmi a ženami, ale aj o ich podobnostiach. „*Biológia však nedokladá len rozdielnosť, ale tiež jednotu mužského a ženského – základné podobnosti medzi nimi a kontinuitu ich vývoja*“.¹⁶ Ďalšie rozdiely medzi mužom a ženou môžeme taktiež pozorovať napríklad aj zo psychologického, či sociálneho hľadiska, kde muž a žena môžu odlišne reagovať na rovnakú situáciu.

Z pohľadu biológie je prvým rozdielom genetický materiál človeka. Tento genetický materiál prináša do procesu rozmnožovania ako žena tak aj muž, avšak len muž určuje svojim genetickým materiálom pohlavie človeka. Jeden z dvadsiatich troch chromozómov genetickej výbavy určuje jeho pohlavie. Ak má tento genetický materiál podobu X, je to ženské pohlavie, ak podobu Y, je isté mužské pohlavie.¹⁷

Tieto poznatky sa považujú za jedny z najdôležitejších faktov v biológii človeka a vďaka týmto vedeckým prevratom, ktoré zohrali v tomto odbore kľúčovú úlohu, môžeme určovať pohlavie plodu v materskom lone. Táto teória sa preto považuje za jednu z hlavných oblastí v medicíne.

Je potrebné spomenúť aj hormóny, ktoré hrajú dôležitú úlohu v pohlavnej diferenciácii. Množstvo hormónov, ktoré sú produkované žľazami s vnútornou sekréciou majú muži a ženy približne rovnaké. Čo sa týka pohlavných hormónov, tak u žien je

¹⁵ Porov. SOKOL, J. 2002. *Filozofická antropologie*. Praha : Portál. 2002. s. 56.

¹⁶ OAKLEYOVÁ, A. 2000. *Pohlaví, gender a společnost*. Praha : Portál. 2000. s. 22.

¹⁷ Porov. Tamže. s. 23.

prirodzenejšia vyššia produkcia estrogénu a progesterónu. U muža je zas normálna vyššia produkcia testosterónu.¹⁸

Pohlavné hormóny sa začínajú produkovať až v období hormonálneho dozrievania – dospievania, čiže v období puberty. V tomto období si človek začína viac všímať svoje telo a jeho zmeny. Napríklad u dievčat to je rast poprsia a u chlapcov nárast ochlpenia na tvári. Správne fungovanie pohlavných hormónov predurčuje to, aby telo fungovalo tak ako má a aby bolo schopné reprodukcie.

Pohlavie, pohlavnosť, či pohlavné rozdiely, to všetko má pôvod v biológii. Ale čo je vlastne pohlavie? Čo máme chápať pod týmto pojmom? „*Anglické slovo sex sa do slovenského jazyka prekladá ako pohlavie, pohlavný, sex, pohlavný styk, sexualita, pohlavný život, atď*“.¹⁹ Musíme tu zdôrazniť, že v súčasnej konzumnej spoločnosti je sex a sexuálny život uznávaný ako jedna z hodnôt, vďaka ktorej si človek užíva spokojný a radosný život. Podľa nás však sexualita nemá plniť len akúsi funkciu uspokojenia sexuálneho pudu, ale taktiež ho treba vnímať ako možnosť splodiť dieťa z lásky, a darovať tak nový život.

Podľa Ann Oakleyovej slovo pohlavie nesie v sebe dva významy. Prvý význam je, že sa tento pojem vzťahuje na rozdiely medzi jednotlivcami, ktorých delí do dvoch skupín a to na ženské pohlavie a mužské pohlavie. Druhý význam spočíva v spôsobe chovania jedincov, tzv. kopulačné chovanie – pohlavné spojenie dvoch jedincov, ktoré je východiskom rozmnožovania.²⁰

Takéto rozmnožovanie samozrejme nie je typické pre všetky organizmy. Mnohé z nich sa rozmnožujú nepohlavne a to delením buniek (rôzne baktérie alebo niektoré druhy rýb). Ľudské rozmnožovanie je pohlavné, pretože pri ňom dochádza k bunkovej výmene dvoch úplne odlišných jedincov, muža a ženy. Ako už bolo spomenuté, genetický materiál do procesu rozmnožovania prináša muž. „*Tento proces výmeny a miešania genetického materiálu biológovia označujú za sexualitu alebo pohlavnosť*“.²¹

Z hľadiska biológie teda vieme určiť aké sú základné pohlavné rozdiely medzi mužom a ženou. To ako sa odlišujú v rozmnožovaní od iných organizmov, ako sa rozlišujú ich pohlavné orgány alebo ich diferencovanosť v typoch a počte pohlavných hormónov.

Medzi mužmi a ženami existujú aj rozdiely nielen z pohľadu biologického, ale aj psychologického, kultúrneho či sociálneho. Tu už nehovoríme o pohlavných rozdieloch

¹⁸ Porov. Tamže. s. 26 – 27.

¹⁹ OAKLEYOVÁ, A. 2000. Pohlaví, gender a společnost. Praha : Portál. 2000. s. 22.

²⁰ Tamže. s. 22

²¹ Tamže. s. 22

z hľadiska biologického, ale o rodových rozdieloch ženy a muža. Na to, aby sme sa vedeli orientovať v týchto rozdieloch, je nutné vedieť ako definujeme pohlavie, ako rod a porozumieť ich vzájomnému rozlíšeniu.

„Pohlavie (sex) je pojem označujúci univerzálne a vrodené biologické rozdiely medzi mužmi a ženami, základná kategorizácia ľudských bytostí na mužov a ženy.“²² Myslíme tým len tie rozdiely z pohľadu anatomického. Aká je stavba tela, či rôzny počet pohlavných hormónov. Na rozdiel od definícií rodu, ktorá znie, že: „Rod je sociálna a kultúrna kategória poukazujúca na rozdiely medzi mužmi a ženami, definícia vzťahov medzi pohlaviami, prvok organizácie spoločnosti.“²³ Biologické hľadisko nám určuje ako je človek anatomicky tvarovaný, aké má človek pohlavné orgány alebo aké má pohlavné hormóny. Na základe toho vieme rozlíšiť, či ide o muža alebo o ženu. Rod sa zameriava na spoločenskú stránku človeka. To ako sa človek pohybuje v spoločnosti, ako sa socializuje a ako sa stáva kultúrnou bytosťou, neskôr to, ako táto kultúrna bytosť vie fungovať v spoločenstve. Rod sa pozerá na človeka ako na základnú jednotku spoločnosti, ako na muža a ženu, ktorí tvoria základ pre rodinu.

Ak hovoríme o primárnych fyziologických rozdieloch medzi mužmi a ženami, najmä rozdielov, ktoré sa týkajú pohlavných orgánov a reprodukcie, používame pojem pohlavie. Pod pojmom rod si predstavujeme predovšetkým sociálne a spoločensky podmienené kultúrne rozdiely, očakávania a špecifiká v úlohe žien a mužov.²⁴

Existujúce biologické rozdiely medzi mužmi a ženami nám často napovedajú, aké bude ich správanie z hľadiska rodovosti. „Rod je sociálna, kultúrna a psychologická dimenzia mužskosti a ženskosti.“²⁵ Mužské a ženské rozdiely z hľadiska biológie sa tak môžu stať zdrojom odlišných očakávaní a prístupov vo vzťahu k ženám a mužom. A preto má každá spoločnosť iný súbor pravidiel a predpísaných spôsobov správania sa pre mužov a iný pre ženy. Tieto súbory sa vzťahujú na konkrétne pohlavie a určujú rolu alebo roly jedinca v spoločnosti.

„Rodová rola je správanie sa alebo činnosti jedinca, ktoré okolie (kultúra) vyžaduje a očakáva, aby ich jedinec vykonával.“²⁶ Rodové role vplývajú na životné

²² PORUBANOVÁ, S. 2000. *Slovenská republika a rovnosť príležitostí mužov a žien – stav, problémy, výzvy*. Bratislava : Nadácia za toleranciu a proti diskriminácii. 2000. s. 6.

²³ Tamže. s. 6.

²⁴ ŠIKLOVÁ, J. 1999. *Gender studies a feminizmus na univerzitách vo svete*. Praha : Open society Find. 1999. s. 10.

²⁵ LUKŠÍK, I. – SUPEKOVÁ, M. 2003. *Sexualita a rodovosť v sociálnych a výchovných súvislostiach*. Bratislava : Humanitas. s. 51.

²⁶ Porov. LUKŠÍK, I. – SUPEKOVÁ, M. 2003. *Sexualita a rodovosť v sociálnych a výchovných súvislostiach*. Bratislava : Humanitas. s. 52.

príležitosti, na voľbu povolania a celkovo na sociálny status človeka. Týmto rodovým rolám sa učíme počas celého života. Veľký vplyv má na nás naša rodina, priatelia, naše okolie a v neposlednom rade aj škola. Rodovú rolu naplňame v procese socializácie.

Naša spoločnosť hovorí o chápaní a praktizovaní rodovej role, kde je muž videný ako finančný garant a otec starajúci sa o rodinu. Na základe tradičného ponímania sa ženy považujú za tie, ktorých hlavnou úlohou je starostlivosť o domácnosť a výchova detí. Avšak prínos modernej spoločnosti ponúka nový pohľad na úlohu žien a mužov. Tým, že sa spoločnosť vplyvom času mení a stále je akoby „in“ niečo iné, dnes je úplne normálne to, že sa muž vžije do roly matky alebo naopak, že žena je napríklad živiteľkou rodiny.²⁷ Aj napriek tomu si myslíme, že v mnohom je ako by vzorom tradičné chápanie mužskosti a ženskosti a, že väčšina z nás to považuje za základ. Ako by sa spoločnosť potichu dohodla na tom ako by sme mali chápať muža a ženu z hľadiska ich rodových rolí.

Tomuto súčasnemu modernému fenoménu podliehajú aj terajšie hodnoty, ktoré sú v rozpore s tradičnými hodnotami, ktoré vyzdvihovali podstatu života a zdôrazňovali jeho ochranu. Spolu s tým súvisia aj roly mužskosti a ženskosti, ktoré dnes nie sú zhodné s tradičným chápaním rodiny, ktorá je dôležitou kolískou pri výchove jedinca.

Popri téme akou je rodovosť sa nezaobídeme bez rodových diskurzov. Na jednej strane obhajujú dôležitosť udržiavania rodových rolí, iné naopak robia všetko preto, aby bola sloboda v prejavovaní rodovosti a snažia sa o zrušenie zaužívaných rodových rozdielov. Rovnako aj tu je pripisovaná mužom mužkosť a ženám ženskosť. Ako napríklad, že muž je fyzicky zdatnejší, ktorý prináša do rodiny financie a žena sa stará o výchovu svojich detí. Tieto role sú im biologicky pridelené, v zmysle, že sú prirodzené, dané, naturálne, keďže vyplývajú z biologického pozadia.

V súčasnej spoločnosti sa čoraz viac diskutuje o uplatňovaní rodového hľadiska, čo znamená, že sa vytvorí nový človek a zotru sa všetky rozdiely medzi mužom a ženou. Dnes sa oveľa viac používa termín *gender* v súvislosti s tým, aby sa odstránila komplementarita medzi mužským a ženským pohlavím. Dodnes sme na otázku pohlavia odpovedali muž alebo žena, no dnešná spoločnosť k nim pridala nesprávne chápanie rodu ako napríklad homosexuál, bisexuál a intersexuál. Súčasné vnímanie *gender* vytvára námietky k vzájomnému dopĺňaniu muža a ženy.²⁸ Tento fakt znamená, že naša spoločnosť tvorená manželstvami a rodinami úplne upadne. Rodina ako prirodzená jednotka

²⁷ Porov. LUKŠÍK, I. – SUPEKOVÁ, M. 2003. *Sexualita a rodovosť v sociálnych a výchovných súvislostiach*. Bratislava : Humanitas. s. 52.

²⁸ Porov. KUBY, G. 2013. *Globálna sexuálna revolúcia: Strata slobody v mene slobody*. Bratislava : LÚČ. 2013. s. 15 – 16.

spoločnosti celkom zanikne. Táto ideológia vedie spoločnosť k úpadku a rozbieja všetky tradičné hodnoty kultúr a náboženstiev. Nesmieme dovoliť, aby sa popieralo to, že človek je stvorený ako muž a ako žena. Pretože len muž a žena sa vzájomne dopĺňajú a sú schopní stvoriť potomstvo, čím prispievajú k rozširovaniu ľudského rodu.

1.1.1 POJEM ROD A JEHO GENÉZA

Každý z nás od narodenia zastáva určité miesto v spoločnosti a tiež patrí do určitého národu a vyznáva jeho kultúru. Človek je samostatná a individuálna jednotka, ktorej spoločnosť pripisuje spoločenský status a tým ho zaraďuje aj do spoločnosti. Každý jeden z nás sme iný, odlišný ale každému jednému z nás prislúchajú rovnaké práva, bez ohľadu na to, aké náboženstvo uznávame, akej farby pleti sme alebo, či sme sa narodili ako muž alebo žena. Spoločnosť je povinná nám tieto práva od narodenia priznať.

Rovnako to je aj z mužmi a ženami, ktorí zastávajú v spoločnosti svoje dominantné miesta a tým sa podieľajú na jej fungovaní. V súčasnom svete môžeme vidieť, že vzájomné postavenie žien a mužov sa vyrovnalo, nakoľko v minulosti boli muži dominantnejšími. Napríklad v antickom prostredí boli silnými vládcami, bojovníkmi alebo na postoch povolania v súčasnosti.²⁹

Tento poznatok nám vyobrazuje muža ako dôležitého a silného jedinca, ktorý bol v minulosti uprednostňovaný pred ženou, ktorá nedosahovala takého postavenia, a ktorej boli odopierané základné práva a postavenia v spoločnosti.

Je veľmi ťažké datovať obdobia, kedy vznikli rodové nerovnosti medzi mužmi a ženami. V období vojen sa ženy tiež zapájali do bojov, aj keď nemali rovnako veľkú fyzickú silu ako muži. Ženy mnohokrát pre tehotenstvo alebo menštruáciu nemohli vykonávať ťažkú prácu. Každý ďalší pôrod obmedzoval ich fyzickú zdatnosť a uberal im mnoho síl. Ženy z kmeňu Amazoniek si mrzачili pôrodné orgány, aby sa vyhli materstvu a mohli byť vo vojne ako muži. Ľudia v antickom období nedbali na stálosť, na svojich dedičov, ich hlavnou úlohou bolo stále napredovať do budúcnosti. Ženy začali čoraz viac žiť v neustálom stereotypnom kolobehu života, tehotenstvo, pôrod, starostlivosť o dieťa a o domácnosť. Ich stereotypný život neprinášal nič nové, žiadne nové výsledky, za to

²⁹ Porov. KULAŠIKOVÁ, Z. 2008. *Politika rodovej rovnosti: Úvod do teórie politiky rodovej rovnosti*. Sládkovičovo: Vysoká škola v Sládkovičove. 2008. s. 47 - 49.

muži prichádzali vždy s novými nápadmi a vedeli v mnohom uľahčiť život na rozdiel od žien.³⁰ Ukázalo sa, že biologické rozdiely mužov a žien sa stali rozhodujúcimi pri ich postavení. Kým žena rodila a starala sa o deti, jej rovnosť s mužmi sa postupne strácala. Preto je podľa nás nevyhnutné, aby si muž a takisto aj žena našli svoje pravé postavenie v spoločnosti.

Žena v Aténach bola počas svojho života nesvojprávna. Buď ju ovládal jej otec alebo manžel. Nemala žiadne práva, takže sa s ňou zaobchádzalo ako s tovarom. Jej manžel ju mohol predat' komukoľvek a malé veno, ktoré dostala jej slúžilo len na uspokojovanie osobných potrieb. Na rozdiel od Atén, kde ženy žiadne práva nemali, v starovekom Egypte mali lepšie postavenie. Staroveký Egypt pripisoval ženám rovnaké práva ako mužom, mali rovnakú právnu moc, dokonca mohli dediť a vlastniť majetky. Žena tu bola doplnkom muža.³¹

Tento poznatok osobne považujeme za znevažujúci, keďže vykresľuje ženu ako akúsi vec, s ktorou si jej majiteľ môže robiť čo len chce, pričom sa žena považuje za nositeľku nového života, ktorý je darom nielen pre jeho rodičov, ale taktiež aj široké spoločenstvo ľudí.

V minulosti boli ženy nespokojné so svojim postavením v porovnaní s mužmi a preto začali vyjadrovať svoju nespokojnosť. Ženy sa chceli dostať na rovnako uznávaný post v spoločnosti ako muži. Tieto informácie môžeme získať napríklad z mnohých historicko-dejinných prameňov, ktoré nám hovoria o významných udalostiach, týkajúcich sa právnych zmien ale aj politických reforiem, vďaka ktorým sa ženy postupne začlenili do spoločnosti rovnako ako muži, čo sa týka spoločenského ale aj politického života. „Zastáva sa názor, že by nemalo existovať nijaké obmedzenie, ak si ho nevyžaduje všeobecné dobro, a že zákon by nemal robiť medzi ľuďmi žiadne rozdiely, ale brať všetkých rovnako, až na prípady, kde sa nerovné zaobchádzanie vyžaduje pozitívnymi dôvodmi, a to buď súdnymi, alebo politickými.“³² Tento názor nám ukazuje podstatu zrovnoprávnenia všetkých ľudí a tým aj snahu zabrániť diskriminácií medzi mužmi a ženami, ku ktorej v minulosti ale aj dnes dochádza. A práve tento problém považujeme za jeden z najdôležitejších problémov, keďže v mnohých prípadoch sa táto diskriminácia opakuje, a to v mnohých spoločenských odvetviach.

Nemali by sme zabudnúť poznamenať, že dôležitú úlohu v tomto procese zohráva

³⁰ Porov. BEAUVOIROVÁ, S. de. 1968. *Druhé pohlavie II*. Bratislava : Obzor. 1968. s. 71 - 81.

³¹ Porov. Tamže. s. 104 - 105.

³² MIL, J. S. 2003. *Poddanstvo žien*. Bratislava: Kalligram. 2003. s. 11.

náboženstvo, kresťanská viera, ktorá zobrazuje muža a ženu ako prvých ľudí, ktorých Boh stvoril ako rovnocenných a poveril ich podmanením si Zeme a vládou nad všetkým živým tvorstvom.³³

Myšlienky, ktoré nachádzame v Biblii nám hovoria, že medzi mužmi a ženami by nemalo vznikať napätie a rivalita, ale naopak by mala byť medzi nimi harmónia, na základe ktorej by panovala rovnoprávnosť a zastávali by rovnaké spoločenské miesto. Je to určitý odkaz pre súčasnú spoločnosť, v ktorej sa jeden povyšuje nad druhého, muži nad ženami a naopak. A pri tom spoločnosť by mala ukazovať rovnocenné súžitie ženy a muža, ktorý tvoria základnú bunku správneho spolunažívania. Pojem feminizmus a maschilizmus, obe majú svoje argumentačné aparáty, ktorými sa prezentujú, a na ich základe vedú rôzne diskusie. Obom ide o prijatie a akceptovanie spoločnosťou.

Toto presadzovanie názorov sa nie vždy môže uchytiť medzi ľuďmi ako správne, keďže na druhej strane sa nám objavuje ďalších množstvo iných názorov, ktoré tieto myšlienky vyvracia a spoločnosti ich predostrie ako bezvýznamné. Dnešné obdobie môžeme preto považovať za akési hľadanie svojho miesta v spoločnosti.³⁴

1.2 ŽENSKÁ A MUŽSKÁ IDENTITA

Každá ľudská bytosť je jedinečná a svojou individualitou sa odlišuje od iných jedincov, kde sa každý jeden z nich počas života sebaidentifikuje. A to prináša sebahodnotenie, na základe ktorého zastupuje jedinečné miesto vo svete. „*Identitu pokladáme sa antropologickú konštantu, kde zostávame sami sebou i v rôznych situáciách, ktoré prežívame v priebehu svojho života.*“³⁵

Človek sa rodí ako jedinečná bytosť, ktorej svoju individualitu potvrdzuje spoločnosť tým, že hneď po narodení je mu pridelené meno, dátum a čas narodenia, výška, váha, pohlavie a tiež aj príslušnosť k určitému národu. Všetky tieto dôležité poznatky o novonarodenom jedincovi sa evidujú v rodnom liste a neskôr v občianskom preukaze,

³³ Porov. Gen. kap.1 - 2.

³⁴ Porov. MURÁRIKOVÁ, P. 2014. *Hľadanie seba samej: Otázka identity ženy v súčasnosti*. Bratislava: IRIS. 2014. s. 29 - 31.

³⁵ ZOUBAR, J. 2010. *Filozofie: kultura, integrace, identita a různost*. In. KARUL, R. – ŠTAHEL, R. – TOMAN, M. 2010. *Identita – diferenciacia : Zborník príspevkov zo IV: slovenského filozofického kongresu*. Bratislava : SFZ. 2010. s. 224.

ktorý sa považuje za dôležitý doklad pri skúmaní identity jedinca. „*V mene je obsiahnutá existenciálna podstata, osobná jedinečnosť a nezameniteľnosť človeka.*“³⁶

Človek sa rodí do tohto sveta ako nahá bytosť, ktorá sa pomocou svojho okolia do neho začleňuje. Osvojuje si svoje „ja“, stáva sa samostatným a stotožňuje sa sám so sebou. Dôležité je tiež podotknúť, že spoločnosť učí jedinca základným spoločenským normám a pravidlám, ktoré vyžaduje k jej správne fungovaniu.

Identita znamená poznať sám seba. Stotožniť sa na základe vlastného „ja“ so sebou samým a s osobami, s ktorými som v určitom vzťahu, čo nazývame *sebaidentifikáciou*. Súčasťou identity je aj identifikácia seba v priestore a v čase. Naša osobná identita je ovplyvňovaná aj inými ľuďmi, miestami a priateľstvami. Ak sme otvorený pre dobro, konáme čestne a dôstojne, naša identita je zdravá a to je základ na vytváranie otvorenosti pre druhých. Tým, že máme svoje „ja“ otvorené pre druhých, rozširujeme si svoju identitu nielen vo vzťahoch s druhými.³⁷

Na svete je mnoho ľudí a preto narodením vstupujeme do spoločnosti, ktorú títo ľudia tvoria. Rodíme sa do sveta, ktorý funguje podľa určitých zákonitostí, a v ktorom sú začlenení ľudia s úlohou meniť tento svet tak, aby svet bol čo najlepším. Človek poznaním seba a svojho okolia sa sebaidentifikuje a začleňuje sa do tejto spoločnosti medzi ostatných ľudí. Neskôr si vytvára s ostatnými ľuďmi priateľské putá a potom aj rodinu. „*Identita osoby označuje mysliacu a rozumnú bytosť, ktorá má rozum a schopnosť uvažovať a seba vie vnímať ako seba, t. j. ako tú istú vec mysliacu v rozličnom čase a na rozličných miestach.*“³⁸

Znamená to, že človeku svojím narodením a vstupom do society prináleží vedomie, vďaka ktorému dokáže identifikovať seba, okolie a ostatných ľudí. Rozum má na to, aby vedel správne a mravne fungovať, aby sa dôstojne choval k druhým a tým podčiarkoval svoju osobu a identitu.

Pri narodení ale už aj počas prenatálneho vývinu ľudskej bytosti je určené pohlavie. Pohlavie, ktoré je súčasťou ľudskej identity a vstupujeme ním do tohto sveta. Počiatok toho, že sa rodíme ako muž alebo žena, teda, že pri narodení sa nám určuje ženské alebo mužské pohlavie nachádzame už v Biblii. Biblia a učenie kresťanskej mravouky hovorí, že: „*Potom riekol Boh: Učínme človeka na svoj obraz, podľa našej podoby, aby panoval*

³⁶ HREHOVÁ, H. 2008. *Etický zmysel ľudskej identity a identifikácie v kontexte postmodernity*. In. *Acta Moralia Tyrnaviensia III : Identita a identifikácia z pohľadu etiky a morálnej filozofie*. Trnava : Filozofická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave. 2008, s. 8.

³⁷ Porov. Tamže. s. 9 – 10.

³⁸ KARUL, R. – ŠTAHEL, R. a spol. 2010. *Identita – Diferencia : Zborník príspevkov zo 4. slovenského filozofického kongresu*. Bratislava: SFZ pri SAV. 2010. s. 147.

nad morskými rybami, nad nebeským vtáctvom, nad dobytkom a nad všetkými plazmi, čo sa plazia po zemi. Tak stvoril Boh človeka na svoj obraz, na Boží obraz ho stvoril; ako muža a ženu ich stvoril.“³⁹ Sexualita medzi mužom a ženou je úplne prirodzená, na základe čoho sa máme učiť aj jej správne kultivovaniu.

Naše kultúrne prostredie, ktoré určuje kresťanská morálka sa opiera o morálne zásady, ktoré by mali fungovať vo vzťahu medzi mužom a ženou. Cieľom tejto mravouky je vyzdvihovanie heterosexuálneho a monogamného vzťahu v manželstve. Za dôležité hodnoty sa považuje zrelosť, cudnosť, striedmosť. Manželský vzťah by mal byť založený na láske a majúci duchovný vzťah spojený s Bohom.⁴⁰

Na to aby medzi dvoma ľuďmi fungoval vzťah, či manželstvo je dôležité dodržiavať dôležité hodnoty, ktoré sú potrebné pre jeho správne fungovanie. Vernosť, dôvera alebo tolerancia, to sú hodnoty, ktoré nesmú vo vzťahu chýbať a bez ktorého to nemôže fungovať. Ak máme takúto hodnotovú náklonnosť k druhému človeku, je to základ stavby pevného zväzku medzi mužom a ženou. Je to ideálny stav začiatku fungovania rodiny.

S pohlavím človeka sa prirodzene spája aj jeho sexualita. Nielen sexualita v tom zmysle, ktoré pohlavie nás priťahuje, ale aj v tom ako sa ja ako pohlavie identifikujem. Hovoríme tu o pohlavnej identite človeka. Pohlavná identita je veľmi dôležitou súčasťou identity človeka, pretože základ pohlavnej identity tkvie v tom, s akým pohlavím sa narodíme.

Na to, aby človek dôstojne ovládal svoju sexualitu, a teda svoju pohlavnú identitu, musí sa ju naučiť kultivovať. Ľudskú sexualitu ovládajú rôzne pudy a tie sa človek musí naučiť ovládať. Ak by ho využíval len za účelom nadobudnutia slasti, konal by nedôstojne. Kultivovaním pohlavnej identity človek potvrdzuje, že zmyslom jeho života je láska a že, sexualita je darom, ktorú sme dostali na to, aby sme ukázali schopnosť milovať, vytvárať vydarené vzťahy a život. Ak však človek takto nekoná ničí svoju dôstojnosť a stráca svoju identitu. „*Takto hnany človek stráca svoju slobodu. Nepočúva už hlas svojho svedomia. Stráca túžbu darovať deťom život. Stáva sa neschopným pre kultúrnu tvorbu. Psychicky i fyzicky ochorie.*“⁴¹ Dnešná spoločnosť už zabúda vyzdvihovať tradičné hodnoty a ľudskú dôstojnosť. Tieto vzácne a krásne hodnoty sa dostávajú do úzadia. Na prvé miesto radíme

³⁹ Gen 1, 26 – 28.

⁴⁰ Porov. LUKŠÍK, I. – SUPEKOVÁ, M. 2003. *Sexualita a rodovosť v sociálnych a výchovných súvislostiach*. Bratislava : Humanitas. 2003. s. 23.

⁴¹ KUBY, G. 2013. *Globálna sexuálna revolúcia: strata slobody v mene slobody*. Bratislava : Lúč. 2013. s. 26 – 27.

materiálne veci a konzumný život, no na to tradičné a overené postupne zabúdame. Človek stráca schopnosť a túžbu zachovať svoju kultúru.

To aký je obraz správneho muža a ideálnej ženy sme priblížili v ich rodovosti a v rodových rolách. Rodovosť a sexualita spolu súvisia a majú v sebe isté prepojenie. Ich súvzťažnosť môžeme pozorovať v identite. V našom prípade v sexuálnej identite muža a ženy. Kým sme sa narodili, ako to navonok prejavujeme a prispôsobujeme sa tomu, čo od nás očakáva okolie, to prejavujeme v našej identite.⁴²

Na svete existuje veľa žien a mužov. Každý z nich je samostatným individuum, každý z nich má rôzne vlastnosti a inak sa identifikuje do spoločnosti. V nasledujúcich odsekoch si ukážeme ako dnešná spoločnosť vykresľuje ženskú sexualitu a ženský svet.

Dnešný svet a dianie v ňom masovo zastupujú médiá a najmä reklamy, ktoré mnohokrát zobrazujú skutočnosť, ktorá sa nám tak reálne nejaví. Reklamy nám ponúkajú akýsi ideál, podľa ktorého sa máme všetci riadiť a všetci ho musíme dosiahnuť. Akoby nám reklamy a virtuálny svet riadili život. Faktom je, že mnoho ľudí podľahne médiám a tak svoj život žijú v klamstve. Zo sveta vymizlo tradičné chápanie hodnôt ako je dobro, vnímanie krásy, či spolupatričnosť. Už vymizlo aj to, že žena je tou, ktorá daruje život a je matkou. Dnes je to celkom naopak, žena je zobrazovaná ako tovar v rôznych reklamách a jej sexualita je ponížená až na toľko, že to mnohokrát hraničí s nemravnosťou.

Niektoré reklamy zobrazujú ženy, akoby boli na úrovni tovaru, ktorý propagujú. Je to typ sexistckej reklamy, kde sú ženy prirovnávané k tovaru alebo stavané na jeho úroveň. Ako príklad môžeme uviesť billboard, ktorý bol vystavený v Bratislave a zobrazoval desať nahých žien, každá z nich mala cez prsia tehlu a cez lono nápis – „Každá desiata zadarmo“. Bol to billboard jednej nemenovanej stavebnej sporiteľne, ktorá chcela vzbudiť dojem, že ženy môžete ľahko získať tak ako jeden z produktov ich finančnej inštitúcie. Proti tejto reklame sa ozvala Arbitrážna komisia Rady pre reklamu, ktorá podala návrh na zrušenie tejto reklamy a neskôr ju Valné zhromaždenie na základe tohto návrhu zakázala. „*Arbitrážna komisia je orgánom Rady pre reklamu, ktorý je výhradne oprávnený vydávať nálezy.*“⁴³ Dokonca sa na tomto billboarde, keď bol ešte aktuálny, objavil sprejom dopísaný text, ktorý mal vyjadrovať nespokojnosť: „*Žena nie je*

⁴² Porov. LUKŠÍK, I. – SUPEKOVÁ, M. 2003. *Sexualita a rodovosť v sociálnych a výchovných súvislostiach*. Bratislava : Humanitas. 2003. s. 55.

⁴³ RADA PRE REKLAMU. 2011. *Arbitrážna komisia*. [online]. [cit.2016.3.23.]. Dostupné na internete: <http://www.rpr.sk/sk/organy-rpr/arbitrazna-komisia>.

tovar. Sexizmus je zločin. ⁴⁴

Myslíme si, že typ takejto reklamy a dokonca billboardu, ktorý je pre celú verejnosť a je všetkým na očiach, je jednoznačne nedôstojný. Samozrejme v prvom rade tu ide o samotnú ženu, ktorú zobrazovali ako produkt, ktorý je najvhodnejší na kúpu. Ale túto reklamu vidia aj deti, čo je viac zarážajúce, preto, že deti ťažšie chápu tieto súvislosti a nevhodnosť tejto reklamy. Nehovoriac o tom, aký to má vplyv na ich vývoj. Preto súhlasíme s tým, že Rada pre reklamu túto reklamu zrušila.

Dnes je ženám vnucované to ako by mali vyzerat'. Ideálom krásy je štíhlosť a rovnako aj vek. Ukazujú to, že aj keď žena nepotrebuje schudnúť, tak určite starne. Kozmetický priemysel prezentuje vek človeka ako katastrofu, proti ktorej treba bojovať. Výskumy ukázali, že tieto novodobé ideály ženskej krásy nemajú žiadne pozitívne výsledky. Vnucovanie štíhlych a mladých ženských tiel sa podieľa na rôznych depresiách, s rozvíjaním nezdravých stravovacích návykov a stratou sebaúcty u žien alebo u dievčat. ⁴⁵

Vidíme, že takéto prezentovanie ženskej sexuality neprispieva nie len ku zdraviu, ale aj celkovému vývoju našej spoločnosti. Čoraz viac počujeme o rôznych druhoch diét, ktoré vôbec neprinášajú ženám osoh, ale naopak psychické a duševné problémy.

Reklamy nám často zobrazujú také situácie, nad ktorými sa musíme zamyslieť a premýšľať nad nimi. Napríklad vyobrazenie takmer nahých žien je už podnetom pre Arbitrážnu komisiu Rady pre reklamu, ktorá môže podať návrh na preriešenie takejto reklamy z dôvodu nesúladu s etickým kódexom Rady pre reklamu. Podľa ich etického kódexu ide o sexizmus, ktorý ženské telo ukazuje v spojení s vysokou sexuálnou príťažlivosťou. ⁴⁶ Reklama s takýmto nádychom nie je vhodná na to, aby bola umiestnená pre verejnosť. Dehonestuje pravé hodnoty ženy a bráni to v ich ďalšom rozvoji.

Sexualita, či už ženská alebo mužská súvisí so sexuálnym pudom. Tento vrodenný sexuálny pud nám má podľa kresťanskej mravouky slúžiť na vzájomné prehlbenie muža a ženy v manželskom zväzku a na odovzdanie nového života. Využívanie sexuality na iné ciele sa považuje za hriech. Patria sem smilné pohľady, myšlienky, skutky. Podporovanie smilstva je aj nosenie vyzývavého oblečenia a správania. Patrí sem aj distribúcia erotických časopisov, web stránok a môžeme sem aj zaradiť spomínané billboardy znehodnocujúce ženské telo. Aj vďaka Biblii a jej šiestemu prikázaniu desatora vieme, že

⁴⁴ŽAČOKOVÁ, A. 2005. *Sivá myš a červené šaty*. In. CVIKOVÁ, J. - JURÁŇOVÁ, J. - KOBOVÁ, I. 2005. *Žena nie je tovar*. Bratislava : Aspekt. 2005. s. 45 – 47.

⁴⁵ Porov. Tamže. s. 56.

⁴⁶ Porov. Tamže. s. 43 – 59.

smilstvo nevedie k dobrému, čestnému a mravnému životu: „*Nezosmilniš*.“⁴⁷ Naopak viesť svoj život v duchu Božom nám prinesie úžitok a dosiahnutie našich cieľov v živote.

V minulosti ale aj dnes môžeme pozorovať dominantné miesto mužov v spoločnosti, kde sa snažia presadzovať svoju jedinečnosť. „*Muž sa od zrodu patriarchátu vždy definoval ako výsadná bytosť vybavená čímisi navyše, ktorého podstatu ženy nepoznali. Považoval sa za silnejšieho, umnejšieho, smelšieho, zodpovednejšieho, tvorivejšieho a rozumnejšieho*.“⁴⁸ Toto tvrdenie je zhodné s tými, ktoré nachádzame v rôznych historických prameňoch, kde bol muž zobrazovaný ako dominanta, ktorého úlohou bolo postarať sa o rodinu a vnášať do nej poriadok a správne hodnoty. Zatiaľ, čo hlavnou ženskou úlohou bolo rodenie a výchova detí. „*Byť mužom predpokladá prácu, nasadenie, aké sa nevyžaduje od ženy*.“⁴⁹ Vidíme, že muž mal v minulosti, ale rovnako aj dnes nezastupiteľné miesto v spoločnosti. Na to, aby bol muž schopný splniť tieto očakávania, ktoré od neho vyžaduje spoločnosť je pre neho potrebné mať veľkú dávku odvahy a schopnosť vedieť veci organizovať. S poznaním muža ako dominantnejšieho jedinca súvisí aj jeho sexualita a správanie, ktorým sa prejavuje na verejnosti a v rodine.

V otázkach o mužskej sexualite prevláda názor, že sexuálny pud muža je spojený s jeho aktivitou, ktorá ho ovláda nielen zo stránky biologickej, ale aj jeho tvorivá sila a činnosť s ním úzko súvisia. Vnímanie ženy sa u mužov často javí ako sexuálny objekt - ako zdroj uspokojenia svojej sexuálnej potreby.⁵⁰

Muži sú akoby sexualitou viac ovládaní, zatiaľ čo žena je viac emotívna a väčšiu váhu majú u nej city. Pre muža je sexualita akýmsi hnacím motorom, ktorú potrebuje pri svojej činnosti a preto sa musí učiť ovládať ju „*Muž je svojim spôsobom artefakt a ako taký je stále vystavený nebezpečenstvu, že zlyhá*.“⁵¹

Každý muž a rovnako aj každá žena by mali ovládať svoju sexualitu. Mali by vedieť, kde sú hranice intímnosti. Aj keď vplyvom modernej doby sú intímne vzťahy čoraz viac neurčité, tým je možnosť zhoršenia vzťahov stále prítomná. „*Osobné putá môžu byť pretrhnuté a putá intimity sa opäť premenia v neosobné kontakty*.“⁵² Ľudia by nemali zabúdať ovládať svoje sexuálne pudy a neupadnúť do sveta rozkoší a smilstva. Ovládať svoje pudy znamená vedieť odlíšiť, či je to boží dar za účelom darovania života z lásky

⁴⁷ Porov. Dek.

⁴⁸ BADINTER, E. 1999. *Identita muža*. Bratislava : Aspekt. 1999. s. 13 – 14.

⁴⁹ Tamže. s. 11.

⁵⁰ Porov. RIEČANSKÁ, E. *Ako povedať žene, aká je jej hodnota a účel jej bytia?* In: CVIKOVÁ, J. - JURÁŇOVÁ, J. - KOBOVÁ, I. 2005. *Žena nie je tovar*. Bratislava : Aspekt. 2005. s. 316.

⁵¹ BADINTER, E. 1999. *Identita muža*. Bratislava : Aspekt. 1999. s. 12.

⁵² GIDDENS, A. 2003. *Důsledky modernity*. Praha : Sociologické nakladatelství. 2003. s. 128.

alebo bezhraničná rozkoš, ktorá má často podobu uspokojenia sexuálnej potreby. A práve takýmto nerestiam predídeme ak sa naučíme ovládať svoje sexuálne pudy.

V mnohom je pre muža jeho sexuálny pud neovládateľný a vedie k agresivite. Muži si dokazujú svoju mužnosť rôzne. Neschopnosť ovládať svoju sexualitu vedie v niektorých prípadoch k sexuálnemu obťažovaniu žien, ktoré sa na pracoviskách považuje za neslušné a niekedy až poburujúce. Tento fakt môžeme chápať ako povyšovanie sa nad ženami a vyjadrovanie svojej moci nad nimi.

Vo svojom základe je sexuálne obťažovanie výsledkom a ukážkou fungovania patriarchátu. Patriarchát ako sociálno-kultúrny systém založený na mužskej nadradenosti, ktorý pripisuje väčšiu dôležitosť mužom ako ženám a rovnako preferuje maskulinitu pred femininitou. Preto môžeme patriarchát považovať ako prirovnanie k dnešným prejavom sexizmu ako súboru predstáv, ktoré mužskú nadradenosť zdôvodňujú ženskou menejcennosťou v porovnaní s mužmi.⁵³ V období patriarchálnej spoločnosti malo toto spoločenské zriadenie aj svoje pozitíva. Napríklad muži mali v tom období lepšie podmienky pre vzdelanie a bolo namieste, že zastávali funkcie pre verejnosť.

Môžeme povedať, že sexuálne obťažovanie žien ich robí sexuálnymi objektmi. Akoby ženy existovali len kvôli mužom, pre ich potreby a svoju vlastnú dôstojnosť ani nemali. A práve muži sú tými, ktorí týmto spôsobom dehonestujú hodnotu ženy ako matky. Muži sa takto ukazujú ako jedinci, ktorí sa snažia o to, aby im žena patrila k naplneniu ich sexuálnych predstáv, ktoré sa snažia uspokojiť

Vhodným príkladom sexuálneho obťažovania je obťažovanie vo vzťahu nadriadený – podriadený. V mnohých prípadoch ide o vydieranie alebo vynucovanie sexuálnych služieb zo strany nadriadeného (väčšinou muža) smerované k podriadenému (k žene) za účelom ukázania svojho vyššieho postavenia a možnosti ovplyvnenia kariéry podriadeného. Sexuálna priazeň má priniesť výhody ako zvýšenie platu alebo povýšenia.⁵⁴

Toto je príklad toho ako si muži vedia vyzdvihovať svoje ego, v mnohých prípadoch dokonca aj za účelom sexuálneho uspokojenia. Dnes sú ešte stále vo vedúcich pozíciách muži, čo môžeme prirovnať k pracovným možnostiam žien v patriarchálnej spoločnosti, v ktorej majú ženy nižší sociálny status, čo sa potom premietá do pracovných príležitostí.

Myslíme si, že v dobre fungujúcej spoločnosti by sa nemalo objavovať

⁵³ Porov. RIEČANSKÁ, E. *Ako povedať žene, aká je jej hodnota a účel jej bytia?* In. CVIKOVÁ, J. - JURÁŇOVÁ, J. - KOBOVÁ, Ľ. 2005. *Žena nie je tovar*. Bratislava : Aspekt. 2005. s. 308.

⁵⁴ Porov. Tamže. s. 309.

znevažovanie ľudskej dôstojnosti. Spomínali sme dehonestáciu ženského tela prirovnávaného k tovaru alebo nekontrolovanú mužskú sexualitu, ktorá môže prerásť až k agresivite. Muž a žena by sa mali vzájomne dopĺňať a tolerovať, tak ako píše Biblia, že: „Potom ich Boh požehnal a riekol im: Plodte a množte sa a naplňte zem; podmaňte si ju a panujte nad morskými rybami, nad nebeským vtáctvom a nad každým živočíchom, čo sa hýbe na zemi!“⁵⁵ V súčasnosti sa vedie veľa diskusií o téme krízy identity. Hovoríme o tom ako si každý jeden z nás vytvára životné stanoviská a hľadá svoje miesto vo svete.

Prejavom krízy identity je jav, kedy ľudia nie sú schopní určiť svoje stanovisko a blúdia v neistote vo vzťahu k svojim životným voľbám. Najčastejším prejavom začiatku tejto krízy je, keď je identita človeka roztrieštená a zbavená základnej dôvery vybudovanej vo vzťahoch s blízkymi ľuďmi. Nič z toho neprispieva k rozvíjaniu vlastnej tvorivosti a vytváraniu hodnôt.⁵⁶

Rozvoj komunikačných technológií spôsobil, že človek dnes až príliš často mení svoje miesto pobytu a tým zabúda na to, kde je jeho miesto a kto vlastne je. Sme v neustálom pohybe, čo nám bráni zastaviť sa. Prestávame mať kontakt so svojim životom, ktorý nám zatiaľ riadi konzumná spoločnosť. Stávame sa konzumentmi, ktorí neustále niečo vyžadujú. „Konzument je závislý od neprestajného požadovania a sústavného nutkania. Netuží dosiahnuť určitý cieľ, cieľom je samotná žiadostivosť a nutkavosť.“⁵⁷

Konzumný svet pohlcuje ľudské hodnoty, ktoré robia človeka človekom. Ľudia sa vydali napospas globalizácií s pocitom, že v nej nájdu zmysel života, ale opak je pravdou. Dnešný svet plný otvorených možností a multikulturalizmu určuje hranice, ktoré nie sú v súlade s tradičnými mravmi i s mravmi ako takými a svet globality a lokálnosti k tomu vôbec nenapomáhajú.

S konzumom sa stretávame každý deň. Tento fenomén súčasnej spoločnosti môžeme pozorovať na ľuďoch, ktorí sa v prvom rade snažia uspokojovať svoje potreby materiálnymi statkami, pričom zabúdajú na pôvodne hodnoty ktoré formujú ľudský charakter a vedú človeka k správne rozhodovaniu sa v životných situáciách. A práve preto súčasnú konzumnú spoločnosť považujeme za akýsi stav umŕtvenia, kedy dochádza k strate pôvodných hodnôt, ktoré sme mali možnosť nadobudnúť počas výchovy, kedy nás rodičia učili pravde, láske a ochote pomáhať.

⁵⁵ Gen 1, 28.

⁵⁶ Porov. KARUL, R. – ŠTAHEL, R. – TOMAN, M. 2010. *Identita – Diferencia : Zborník príspevkov zo 4. slovenského filozofického kongresu*. Bratislava : SFZ pri SAV. 2010. s. 304 – 305.

⁵⁷ Tamže. s. 305.

1.3 POSTAVENIE MUŽOV A ŽIEN V SPOLOČNOSTI V MINULOSTI A DNES

Nerovnosti medzi mužmi a ženami sú nám známe už z minulosti, či už z verejného alebo súkromného života. V priebehu dejín sa postavenie mužov a žien menilo vplyvom spoločenských zmien. Napriek tomu aj dnes pozorujeme nerovné vzťahy medzi mužmi a ženami, ktoré vedú k ich disharmónií.

Už počas antického obdobia môžeme pozorovať rozdiely v spoločenskom postavení mužov a žien. V Aténskej spoločnosti prevládal patriarchát a žena tu nemala žiadne práva, muž bol naopak ten, ktorý riadil domácnosť. Žena musela k mužovi prejavovať úctu. Zatiaľ čo v starovekom Egypte boli muž a žena vnímaní rovnocenne. Ženy mohli zastávať rôzne verejné funkcie. Mohli sa stať kráľovkami, čo znamenalo, že boli silnými vládkyňami. Aj Platón vo svojej Ústave hovoril o tom, že ženy sú schopné vládnuť rovnako dobre ako muži, pretože majú rovnako dobre vyvinutý rozum. „*Ženy budeme využívať k rovnakým úlohám ako mužov, musíme ich k tomu učiť.*“⁵⁸ Z toho vyplýva, že v starovekom Egypte mohli ženy zastávať rovnako miesto vládcov ako muži. Mohli tu dosiahnuť kvalitné vzdelanie aj popritom ako sa starali o svoje deti a vychovávali ich. Napriek tomu boli tieto názory v období antiky ojedinelé a ťažko udržateľné.

Starogrécku a rímsku kultúru po ich takmer úplnom zaniknutí nahradila kresťanská kultúra a ich vzdelávanie. Kresťanstvo zastávalo svoje postavenie vo všetkých oblastiach ľudského života a ich učenie sa zameriavalo na každodenný život. Avšak ani tu žena nemala rovnaké spoločenské postavenie ako muž a zostala naďalej podriadená mužovi. Faktom vtedajšej spoločnosti boli pretrvávajúce predsudky, že ženy sú príliš emotívne založené na to, aby mohli racionálne zmýšľať. Avšak aj v období prevládajúceho kresťanstva boli výnimky, kde ženy boli významnými kráľovkami ako Alžbeta II. alebo Mária Terézia.⁵⁹ Myslíme si, že tento fakt dáva akúsi inšpiráciu pre ostatné myšlienkové smery, ktoré sú nám známe z dejín a v ktorých sa budú ženy postupne vynárať s pod nadvlády mužov. Že aj ženy sa vedia spoločensky vyrovnáť mužom a rovnako dobre fungovať vo verejnom živote.

V období osvietenstva sa začalo vyvíjať nové ponímanie občianskych a politických práv. Ženy stále viac prejavovali svoju nespokojnosť spoločenského postavenia a požadovali sa zmeny. V období 17. až 18. storočia ženy nemali právo voliť a vzdelávať sa, mohli sa venovať len čítaniu, písaniu, počúvaniu hudby alebo ručným prácam. Od 18.

⁵⁸ PLATÓN. 2001. *Ústava*. Praha: OIKOYMENH. 2001. s. 144.

⁵⁹ Porov. NEUMANN, S. K. 1971. *Dejiny ženy – zväzok tretí*. Bratislava : Pravda. 1971. s. 13.

storočia začali prebiehať intenzívne aktivity žien za občianske práva a aby bola rovnosť pred zákonom rovnocenná s mužmi. Časom sa začali uskutočňovať diskusie o občianskych právach žien a šíriť problematika ženskej otázky. Postupne sa ženy začali združovať do hnutí, v ktorých bojovali za rovnoprávnosť a kvalitné vzdelanie. Toto obdobie môžeme považovať za éru začiatkov ženského hnutia. Neskôr v 19. storočí sa tieto žiadosti žien o rovnoprávnosť a vzdelanie rozšírilo takmer do všetkých štátov.⁶⁰ Na základe prejavov stále väčšej nespokojnosti žien v spoločnosti sa začali vytvárať rôzne feministické hnutia. Ženy dokázali svojou súdržnosťou presadiť svoje ciele, ktorými boli najmä volebné právo, právo na vzdelanie a primeranú prácu.

Vplyvom vzniku ženských hnutí mali ženy čoraz väčšiu možnosť zapájať sa do verejného života a rozhodovať o veciach na verejnosti takmer rovnako ako muži. Stále viac na seba upriamovali pozornosť. Popri bojoch za volebné právo sa vo Veľkej Británii sa formovali združenia žien, ktoré bojovali za volebné práva. Nazývali sa sufražetkami a patrili sem všetky ženy, ktoré chceli presadiť to, aby aj žena mala právo zúčastňovať sa na volebnom práve a rozhodovať o daniach v spoločnosti rovnako ako muži.⁶¹ Ženy poukazovali na svoju súdržnosť, aby potvrdili to, že spoločne dokážu presadiť svoje názory v spoločnosti a nakoniec právo voliť získajú. V súčasnosti je volebné právo žien akceptované takmer vo všetkých krajinách sveta. Sú však aj krajiny, ktoré dodnes nedovoľujú ženám voliť. Ide prevažne o moslimské krajiny, kde sú ženy stále menejcennejšie a muž dominantnejší. Volebné právo sa rozšírilo do celého sveta, aj keď ešte stále existujú také krajiny, ktoré s tým nesúhlasia. Dôvodom je, že vo svete nachádzame rôzne kultúry, náboženstvá a mentalitu ľudí, kde sa každá krajina riadi svojimi zákonmi, na ktorých sa dohodli.

Na území Slovenska sa otázka ženského volebného práva začala šíriť v rokoch 1912 – 1914. V tomto období svoje názory publikovala v rôznych časopisoch aj spisovateľka Ľudmila Podjavorinská, ktorá presadzovala volebné právo žien, lebo právo ženy je aj právo matky v rodine.⁶² Veľkým prínosom pri riešení tejto problematiky bola novinárska tvorba, ktorá zverejňovala články týkajúce sa práv žien a tým sa dostala viac do povedomia ľudí.

Ženám žijúcim na území Slovenska bolo priznané volebné právo v podobe

⁶⁰ Porov. KULAŠÍKOVÁ, Z. 2008. *Politika rodovej rovnosti : Úvod do teórie politiky rodovej rovnosti*. Sládkovičovo : Vysoká škola v Sládkovičove. 2008. s. 48 – 49.

⁶¹ Porov. Tamže. s. 48.

⁶² Porov. Tamže. s. 275 – 276.

*demokratickeho občianskeho práva v Ústave Československej republiky v roku 1920.*⁶³ Ženy tak dostali viac možností angažovať sa na spoločenskom dianí a každý jeden volebný hlas bol rovnocenný. Tento fakt bol ďalším krokom vpred pri snahe o zrušenie znevýhodňovania žien v spoločenskom živote. To prispelo aj k tomu, že každý mal rovnakú možnosť rozhodovať o verejných veciach svojej krajiny. „*Volebné právo sa stalo kritériom merania úspešnosti ženskej emancipácie a jej postup sa zase stal kritériom merania demokratizácie spoločnosti.*“⁶⁴ V skutočnosti má demokracia garantovať všetkým ľuďom ich základe ľudské práva.

Dnes sú si v európskych ženách s mužmi pred zákonom rovné, avšak v pracovnom priestore sú znevýhodňované. Toto znevýhodnenie môžeme vidieť v platovom ohodnotení žien, ktoré je často krát slabšie odmenené ako platy mužov. Sú však aj krajiny, ktoré majú vysoké zastúpenie žien vo verejnom a politickom živote. Ženy svojimi názormi môžu priniesť do spoločnosti akési humánnejšie riešenie problémov a taktiež aj väčší dôraz na rodinu a zdravie. Napriek tomu je dôležité, že obaja, či už muž alebo žena zastupujú určitú krajinu vo verejnom sektore, mali by dbať rovnako na požiadavky obyvateľov krajiny.

Postavenie žien a mužov, či už v zamestnaní, v rodine alebo v spomínanom politickom sektore je premenlivé. Ovplyvňuje to množstvo faktorov ako napríklad kultúra národa, vyspelosť krajiny ale aj individuálny hodnotový rebríček jednotlivca, ktorý preferuje. Na Slovensku prevláda názor, že postavenie mužov a žien nie je rovnaké. Hovoríme tu o postavení v zamestnaní a v rodine.

Sociologické zistenia nám hovoria, že Slováci vnímajú nerovnosť príležitosti pre ženy a mužov v dnešnej spoločnosti. Najčastejšie boli nespokojné ženy a tvrdili, že sú znevýhodnené na trhu práce a v zamestnaní. Výrazný počet žien konštatuje nespravodlivé finančné ohodnotenie, menšiu šancu nájsť si prácu, slabšie možnosti pracovného postupu.⁶⁵ Čo sa týka zamestnania, žena je tu viac znevýhodňovaná ako muž. Dnes sa pri pracovnom pohovore veľmi prihliada na to, či má daná záujemkyňa o zamestnanie deti alebo či je slobodná. Nájdeme tu však aj značné a neľudské znevýhodňovanie mamičiek na materskej dovolenke alebo aj žien vo vyššom.

Menšiu ale rovnako dôležitú váhu má aj znevýhodnenie v rodine, ktorej pripisujú ženy menší význam ako nerovnosti na trhu práce. Podľa výskumu Inštitútu pre verejné

⁶³ KOBOVÁ, Ľ. 2006. *Načo je (komu) volebné právo*. In: CVIKOVÁ, J. - JURÁŇOVÁ, J. - KOBOVÁ, Ľ. 2006. *História žien*. Bratislava: Aspekt. 2006. s. 273.

⁶⁴ Tamže. s. 237.

⁶⁵ Porov. BÚTOROVÁ, Z. 2001. *Krehká sila: Dvadsať rozhovorov o životných cestách žien*. Bratislava : Kalligram, 2001. s. 27.

otázky, Slováci konštatujú nerovnomernú deľbu práce v rodine.⁶⁶ Z toho nám vyplýva, že ženy zastupujú v rodine miesto matky, vychovávateľky svojich detí a zahŕňa to aj starostlivosť o domácnosť. Muži sú živiteľmi, ktorí prinášajú domov peniaze, aj keď dnes už môžeme pozorovať väčšie pracovné príležitosti pre ženy. Ženám sa otvára viac pracovných možností a veľakrát zastupujú aj také pracovné posty, ktoré by boli v minulosti pridelené len mužom, napríklad ako úradníčky v politickej sfére. Preto môžeme konštatovať, že ponímanie našej rodiny sa vymanila z tradičných rodových stereotypov v tom zmysle, že dnes je zamestnanosť žien oveľa vyššia a muži sa čoraz viac angažujú do rodinného života, čo je veľkým prínosom pre výchovu detí, nakoľko deti potrebujú rovnakú prítomnosť rodičov. Žena a muž tvoria základ na zachovanie spoločnosti, pretože ich spolužitie v manželskom zväzku tvorí rodinu, ktorá je optimálnym prostredím pre vývoj a starostlivosť o deti a tak aj zachovania stability spoločnosti.

2 DOMINANTNÉ POSTAVENIE MUŽA V SÚKROMNOM A VEREJNOM PRIESTORE

Človek sa rodí ako muž alebo ako žena. Na základe svojej biologickej, prirodzenej identity dozrieva a rozvíja svoj život. To znamená, že človek dokáže prekonávať hranice svojho vlastného „ja“ a otvoriť svoj osobný priestor pre druhých. A to sa deje úplne prirodzene v živote každého človeka. Prejavuje sa to otvorením svojho osobného priestoru i láskavou oddanosťou k inému človeku a neskôr aj oddanosťou dvoch ľudí k ich spoločnému potomstvu. „*Tu vzniká život, tu vzniká elementárna väzba, tu vzniká základná sociálna jednotka ľudského života: rodina.*“⁶⁷ Úlohou rodičov je vychovávať svoje deti tak, aby sa z nich stali osoby, ktoré budú konať dobro. Samozrejme aj sami rodičia musia v sebe nájsť a praktizovať dobro, aby ho potom mohli učiť aj svoje deti. Základy pre takúto výchovu k dobru môžeme nájsť v náboženstve, ktoré udržiava zdravú motiváciu k dobru.

Na to, aby mohla vzniknúť základná sociálna jednotka spoločnosti – rodina, je nutné splniť požiadavku, ktorú si vyžaduje spoločnosť. „*Manželstvo je zväzok muža a ženy, ktorí sa zaviazali žiť spoločne svoj život na telesnej, emocionálnej a racionálno–*

⁶⁶ Porov. Tamže. s. 27.

⁶⁷ KUBY, G. 2013. *Globálna sexuálna revolúcia: strata slobody v mene slobody*. Bratislava : Lúč. 2013. s. 237.

vôľovej roviny, v spoločenstve, ktoré sa prirodzeným spôsob naplní tým, že majú spolu deti a vychovávajú ich. “⁶⁸ Len muž a žena a ich manželstvo tvorené láskou dokáže vytvoriť plnohodnotnú rodinu, t. j. splodiť potomkov.

V období 19. storočia prevládala industriálna spoločnosť, ktorá prisudzovala rodine určité charakteristiky. Postavenia matky a otca vo vtedajších rodinách sa delili. Otec bol pracovníkom a živiteľom, ktorý zväčša musel po celý deň pracovať mimo domova, či už v baniach, manufaktúrach alebo úradoch.⁶⁹ Myslíme si, že vplyvom tohto boli značne oslabené kontakty medzi otcom a dieťaťom, pre ktoré sa stal otec vzdialenejšou osobou ako matka. Vtedajšia spoločnosť ale i domácnosť sa tak delila na súkromnú sféru, kde bola matka vodkyňou domáceho krbu a na verejnú sféru, v ktorej výsadne dominovali muži. „Na jednej strane je žena ako matka a domáca, na druhej strane otec ako pracovník a živiteľ.“⁷⁰

Vplyvom dnešnej spoločnosti sa zmenil nielen pohľad na rodinu, ale aj na úlohu žien a mužov v nej. Pociťujeme pokles duchovného ponímania a významu manželského zväzku, stratu niektorých tradičných rodinných funkcií ale na druhej strane môžeme cítiť nárast angažovanosti žien v pracovnej sfére mimo domu, čo bolo napríklad v industriálnej spoločnosti nevídané. Vplyv meniacej sa spoločnosti môžeme vidieť napríklad aj v spomínanej patriarchálnej rodine, kde bol muž autoritou, a v dnešnej spoločnosti sú už rodinné vzťahy rovnoprávne.

Prínos modernej spoločnosti vnímame najmä vo vyššej rovnoprávnosti mužov a žien, týkajúcej sa verejnej ale aj súkromnej sféry, v porovnaní napríklad s patriarchálnou spoločnosťou, kde táto rovnoprávnosť bola spochybňovaná. Tento jav sa prejavoval najmä vo vnímaní muža ako dominantnej bytosti, ktorá presadzovala svoje pravidlá a zákonitosti a to najmä v manželstve. Týmto pravidlám sa žena musela podriaďovať a rešpektovať ich. „Žena bola po celé dejiny okrem obdobia prvotných spoločenských formácií akýmsi doplnkom manžela.“⁷¹ Dnes je žena vnímaná ako matka a vyzdvihujú sa jej pozitívne hodnoty ako láska a materinský cit. Podľa nás sú tieto hodnoty primárne a dôležité, keďže chápeme ženu ako tú, ktorá daruje nový život človeku, ktorý je veľkým prínosom pre našu spoločnosť.

Za najvýraznejšiu zmenu, ktorá sa uskutočnila, môžeme považovať vysokú

⁶⁸ KUBY, G. 2013. *Globálna sexuálna revolúcia: strata slobody v mene slobody*. Bratislava : Lúč. 2013. s. 217.

⁶⁹ Porov. BADINTER, E. 1999. *Identita muža*. Bratislava : Aspekt. 1999. s. 92.

⁷⁰ Tamže. s. 92.

⁷¹ MATULOVÁ, N. - JAROŠOVÁ, H. 1977. *Žena v dnešnej rodine*. Bratislava : Smena. 1977. s. 23.

zamestnanosť žien vo sférach ako bankovníctvo, administratíva, postavenie v justícií, ale tiež aj v podnikateľskej činnosti, ktorá je v súčasnosti veľmi rozšírená a výrazná. Rovnako môžeme pozorovať aj vysoký vzostup vzdelanosti žien v mnohých odboroch, ktoré sa podieľajú na zvyšovaní spoločenskej úrovni. Tento fenomén môžeme pozorovať už aj v politickej oblasti, kedy nemálo žien schvaľuje a rozhoduje o zákonoch a dianí v štáte a reprezentuje ho. *„Žena touto novou sociálnou pozíciou rozširuje oblasť svojej pôsobnosti.“*⁷²

Z mnohých naštudovaných historických prameňov máme poznatky, že funkcie týkajúce sa verejného sektoru zastupovali vo väčšom počte muži. Boli to funkcie týkajúce sa najmä hlavy štátu alebo iných dôležitých funkcií v politike, justícií ale aj ekonomickej činnosti. Ženy boli považované iba za rodičky a chránenkyne domáceho krbu a ich pôsobenie vo verejnom sektore nebolo príliš výrazné.

Dnešnú ženu vnímame aj v súkromnom i verejnom sektore, to znamená že, ju vidíme ako matku starajúcu sa o deti, o domácnosť ale aj ako spoluživiteľku rodiny. Muž je v súčasnosti vnímaný nielen ako ten, kto sa stará o chod rodiny a jej financovanie ale aj ako otec v zmysle starostlivosti o deti a ich výchovu. *„Každá žena, ktorá preberá vedúcu úlohu v hospodárstve a politike je vítaná potleskom. Každý muž, ktorý sa rozhodne pre materskú dovolenku a domácu prácu, môže počítat' s tým, že ho označia sa pokrokového.“*⁷³ Tento fakt môžeme označiť ako veľký pokrok, pretože bývali časy, keď otcovia výchovu detí prenechávali úplne matkám. Slabá prítomnosť otca pri výchove detí mala veľký dopad pri ich sociálnom a psychickom dozrievaní.

Dnes môžeme pozorovať, že niektoré pracovné pozície zastupuje väčší počet žien ako mužov. *„V niektorých odvetviach pracuje oveľa viac žien ako mužov, je to napríklad zdravotníctvo a sociálna starostlivosť.“*⁷⁴ Z tohto tvrdenia vyplýva skutočnosť, že v súčasnosti môžeme pozorovať zrovnoprávnenie mužov a žien na pracovisku, ale aj v rodine, do ktorej rovnako prináša financie žena tak aj muž a obaja sa podieľajú na výchove a starostlivosti svojich detí. Dokonca môžeme pozorovať, že žena je niekedy lepšie príjmovovo ohodnotená ako muž a práve vtedy dochádza k nezhodám medzi manželmi, čo môže priniesť do ich zväzku určitú krízu.

Vďaka čoraz väčšiemu vzdelaniu sa čoraz viac žien presadzuje na trhu práce a tiež vo vysoko kvalifikovaných profesiách. Týmto môžeme pozorovať, že sa tu vytvorila akási

⁷² MATULOVÁ, N. - JAROŠOVÁ, H. 1977. *Žena v dnešnej rodine*. Bratislava : Smena. 1977. s. 43.

⁷³ SEDLÁČEK, J. 2015. *Otcovské rany*. Bratislava : Don Bosco. 2015. s. 9.

⁷⁴ MATULOVÁ, N. - JAROŠOVÁ, H. 1977. *Žena v dnešnej rodine*. Bratislava : Smena. 1977. s. 68.

rovnováha medzi mužmi a ženami vo verejnom ale aj súkromnom sektore. Tak ako muži, tak aj ženy môžu zastávať funkcie v politickej, ekonomickej a právnickej sfére, ale rovnako aj muži zastávajú posty, ktoré boli niekedy v minulosti priradované len ženám.⁷⁵ Ako sme už spomínali, dnes môžeme vidieť veľa žien na vysokých politických funkciách a naopak mužov v pracovných postoch učiteľov, ktoré v minulosti zastupovali väčšinou iba ženy. Nesmieme však zabudnúť na to, že okrem práce a výchovy detí, na ktorých sa podieľa so svojim mužom, zostala žene úloha týkajúca sa starostlivosti o domácnosť, ktorej súčasťou je hygiena alebo varenie.

Tento aspekt je podľa nás veľkým posunom v pohľade na ženy a tiež aj na mužov, kedy pozorujeme ich väčší prínos do rodinného priestoru, rozpočtu a aj stále sa zvyšujúce pracovné príležitosti žien. Dnes sa výchova detí v rodine značne zlepšuje a to tým, že sa muži viac zapájajú do rodinného diania. A to konkrétne môžeme pozorovať na zapájaní sa mužov do tejto činnosti, ktorá vyplýva zo základnej úlohy otca. Dnes otcovia trávajú oveľa viac času so svojimi deťmi, podieľajú sa na rôznych voľno-pracovných i školských aktivitách s deťmi, čo značne upevňuje vzťah otca a dieťaťa a tiež kladne vplýva na jeho psychiku. Rovnako si tu je dieťa schopné osvojiť pozitívne vlastnosti otca, napríklad rozhodnosť, ktorú neskôr využije pri riešení rôznych situácií. Avšak dieťa si dokáže osvojiť aj ďalšie vlastnosti, ktoré bude postupne zapájať do svojho života. Ako napríklad samostatnosť, skromnosť, láskavosť, či zmysel pre racionálne myslenie. Podľa nás je tento fenomén veľkým plusom dnešnej spoločnosti a aj správneho fungovania súčasnej funkčnej rodiny. *„Jedine za týchto okolností sa môžu medzi mužom, ženou a deťmi vypestovať naozaj zdravé vzťahy, lebo vnútorne vyrovnaný vzťah medzi nimi môžu svojmu dieťaťu poskytnúť čo najviac pohody a utvoriť preň krásny domov.“*⁷⁶

2.1 VLASTNOSTI SPOJENÉ S MUŽSKÝM POHLAVÍM

V ľudskej spoločnosti existuje mnoho názorov ale aj právd o mužskom a ženskom svete a o ich myslení. Prevládajúce názory o dominantnosti muža nachádzame už v starovekom Grécku. Nachádzame ich aj v súčasnej spoločnosti, avšak aj napriek tomu by sme si mali uvedomiť, že na základe ľudskej dôstojnosti sú si všetci rovní a ľudia by sa nemali

⁷⁵ Porov. FELLNEROVÁ, U. 1997. *Budúcnosť ženy*. Bratislava : Ikar. 1997. s. 170.

⁷⁶ MATULOVÁ, N. - JAROŠOVÁ, H. 1977. *Žena v dnešnej rodine*. Bratislava : Smena. 1977. s. 47.

nadradovať nad iných, či už na základe rasy alebo pohlavia.

Muži sú zobrazovaní ako fyzicky zdatnejší a už od najstarších čias zohrávali významnú úlohu pri organizovaní sociálneho života. Boli vodcami, organizátormi, lovili divú zver, viedli konfiškačné vojny, rozhodovali o osude národa, filozofovali a boli dobrými rečníkmi. Zastávali funkcie kňazov, sudcov, mali právo prepustiť ženu a dodnes sú tými, ktorí ľahšie opúšťajú svoju rodinu a potomstvo a ľahšie sa oslobodzujú od zodpovednosti za vzťah.⁷⁷ Dnes vnímame rozdiely medzi mužom a ženou oveľa menej ako v minulosti, aj keď isté rozdiely z minulosti vnímame aj dnes rovnako. Týka sa to najmä fyzickej zdatnosti, v ktorej určite prevládajú muži nad ženami, čo neznačí to, že by bola žena menejcennou ľudskou bytosťou.

Dnes sa na muža prevažne pozeráme ako na silnejšieho jedinca, ktorý je schopný zvládnuť fyzicky ale i duševne namáhavejšiu prácu, ktorá sa od ženy nevyžaduje. S tým je spojená jedna zo základných schopností ale aj povinností muža a to schopnosť pracovného nasadenia za účelom obživy pre svoju rodinu. Na základe tejto schopnosti sú si muži celkom vedomí svojej mužnosti, ktorú netreba dokazovať.⁷⁸ Tento fakt nám potvrdzuje dôležité postavenie muža v minulosti ale rovnako aj dnes. Zastával dôležité miesto v rodine a jeho úlohou bolo nájsť obživu pre svoju rodinu a zabezpečiť jej správne fungovanie.

Už aj v dobe kamennej môžeme vidieť muža zobrazovaného ako dominantného. V tomto období sa začali deliť každodenné práce medzi tie, na ktorých pracovali muži a na ktorých ženy. Zatiaľ, čo sa ženy starali o udržiavanie ohňa a výrobu prvotných hlinených nádob, muži počas toho rybárčili a lovili zver aby tak mohli zabezpečiť dostatok obživy pre rodinu.⁷⁹ Rovnako aj tu môžeme nájsť dôležitosť muža vo vtedajšej spoločnosti. Rozdelenie pracovných povinností prinieslo do spoločnosti istú usporiadanosť, kde je potrebná schopnosť organizovania. Túto schopnosť organizovania uplatňoval muž, a tým vynikala jeho nadradenosť a vodcovstvo.

Typické pre mužské pohlavie je jeho sebavedomie, ktorým mnohokrát dokazuje mužské kvality okoliu, ale často krát aj jedincom toho istého pohlavia. A tu často dochádza medzi mužmi k rivalite, v ktorej ide o to, kto je lepší, silnejší. Ide o neustále predbiehanie a súperenie o to, kto vyhrá. *„Mužovi sa pripisujú vlastnosti ako priebojnosť, aktivity,*

⁷⁷ Porov. HREHOVÁ, H. 2005. *Etika – sociálne vzťahy – spoločnosť*. Bratislava : Veda. 2005. s. 170 – 171.

⁷⁸ Porov. BANDINTER, E. 1999. *Identita muža*. Bratislava : Aspekt. 1999. s. 11-12.

⁷⁹ Porov. BEAUVOIROVÁ, S. 1968. *Druhé pohlavie II*. Bratislava : Obzor. 1968. s. 71 - 73.

podnikavosť, bojovnosť až agresivita, dominancia.“⁸⁰ Tu vidíme, že muž vyjadruje svojmu okoliu svoju dôležitosť.

So snahou preukázať svoju dôležitosť a dokonalosť sa často spája so samolúboťou, nesmiernym sebavedomím ba až narcizmom. „*Tento pojem môžeme chápať ako presne definovaný proces odcudzenia. „Ja“ sa tu stavia ako absolútny cieľ a subjekt doňho uniká.*“⁸¹ Narcizmus sa prejavuje nadmerným záujmom o vlastnú osobu so zámerom upriamiť na seba pozornosť, a tak zaujať aj spoločnosť. Muž chce týmito krokmi dosiahnuť to, aby bol stredobodom pozornosti a mohol tak vyzdvihovať svoju dominantnosť a silu. Tu sa nám vynára aj ďalšia negatívna mužská vlastnosť a to sebecko alebo egoizmus, v ktorom ide o uplatňovanie svojich vlastných záujmov bez ohľadu na záujmy iných. Egoistický človek od seba mnohokrát odpútava svojich blízkych a priateľov, až nakoniec ostane sám. Preto je dôležité vyvarovať sa takýmto zlým vlastnostiam, ktorým strácame všetko vzácné v našom živote. „*Keď sa postupne oslobodíme od síl egoizmu, ktorý nás drží uzavretých v nás samých, sme schopní sa znovu otvoriť druhým a vytvoriť s nimi citové putá, vstúpiť do sveta lásky a spoločenstva.*“⁸² Ako jeden z prejavov mužského pohlavia v spoločnosti môžeme spomenúť hlboký mužský hlas, ktorý v nás evokuje akúsi silu a mužnosť, ktorá u žien mnohokrát vyvoláva sexuálnu túžbu. Rovnako aj mužská postava svojou fyzickou konštrukciou ramien a svalovou hmotou, predurčuje muža na väčšiu fyzickú zdatnosť. Kostra muža je mohutnejšia ako ženská, čo značí aj to, že muž je schopný uniesť oveľa väčšiu váhu ako žena. Preto mnohokrát muži zastávajú fyzicky náročnejšie povolanie, pre ktoré je potrebné väčšie silové nasadenie.

Človek prirodzene počas života dospieva a rovnako aj chlapec dospeje v muža a príde čas, keď si bude chcieť založiť rodinu. Spolu so ženou vstúpia do manželského zväzku na základe vernosti a lásky. Neskôr splodia potomka a pri jeho narodení začína muž svoju otcovskú dráhu. Okrem mužských vlastností a povinností mu pribudnú povinnosti voči manželke, deťom a k správne fungovaniu rodiny, ktorá má byť prínosom pre spoločnosť.

⁸⁰ TAVEL, P. 2005. *Niektoré aspekty inakosti muža a ženy.* In. TRNAVSKÁ UNIVERZITA V TRNAVE, FILOZOFICKÁ FAKULTA, KATEDRA FILOZOFIE. 2005. *Acta Philosophica Tyrnaviensia 11: Muž a žena z personalistického hľadiska.* Trnava: Typy Universitatis Tyrnaviensis. 2005. s. 75.

⁸¹ BEAUVOIROVÁ, S. 1968. *Druhé pohlavie II.* Bratislava : Obzor. 1968. s. 398.

⁸² VANIER, J. 2009. *Jako muža a ženu je stvoril.* Kostelní Vydří : Karmelitánske nakladateľstvá. 2009. s. 56.

2.2 ROLA MUŽA V RODINE A JEJ AXIOLOGICKO-ETICKÉ DIMENZIE

V minulosti bolo chápanie otcovstva veľmi nevýrazné, keďže táto činnosť bola prevažne v rukách matiek, ktoré sa starali aj o domáce práce. Ako sme už spomínali, tento jav sa v spoločnosti menil počas historicko-časových míľnikov a naberal tak na svojej dôležitosti vo vzťahu otca ako muža k svojim deťom.

V antickom Grécku bola predstava o otcovstve taká, že otec sa považoval za vlastníkov svojich detí a rozhodoval o ich bytí a nebytí. Syna preferoval viac ako dcéru, pretože syn sa považoval za silnejšieho a ak dozrel v muža disponoval autoritou, väčšou úctou a spoločenským postavením viac ako žena, keďže mal volebné právo a tak mohol ovplyvňovať chod spoločnosti. Otec znamenal pre svojho syna vzor a vďaka čomu v ňom videl svoj obraz v budúcnosti. Môžeme to pozorovať aj v stredovekom období, kedy bola žena zobrazovaná ako osoba, ktorá bola neskôr sľúbená už vopred vybranému mužovi a to jednak z dôvodu zachovania rodu ale aj lepšieho finančného zabezpečenia.⁸³

Podľa nás je tento obraz ponímania otcovstva v rozpore so súčasným vnímaním muža ako otca svojich detí, pretože muž má rovnako milovať aj svoju dcéru ako aj syna. Tieto odkazy sa nám ukazujú vo vzťahu pestúna Jozefa a Ježišovej matky Márie, ktorá nadovšetko milovala svojho syna.

Biblia nám ukazuje Jozefa ako starostlivého pestúna, ktorý berie na seba úlohu otca, ktorý zabezpečí malému Ježišovi ochranu a taktiež mu ukáže správny vzor v pracovitosti a добрote k ľuďom. Jozef predstavoval obraz otca, ktorý svedomito plní svoje úlohy a tiež je Ježišovým príkladom v oblasti dobrej výchovy.⁸⁴

Na základe tohto poznatku je dôležitá potreba otca, ktorý sprostredkuje dieťaťu hodnotu práce ale taktiež aj pravé hodnoty života, vďaka ktorým sa z neho stane človek, ktorý dodržiava morálne zásady. A práve to je pre nás dôležité vo výchove a celkovo aj vo vzťahu k dieťaťu, ktoré považuje svojich rodičov za vzory.

V rodine sa otec považuje za jednu z najdôležitejších rolí, keďže je v prvom rade spolu so ženou autoritou pre svoje deti a v dnešnom ponímaní aj spoluživiteľom, ktorý zabezpečuje jej správne fungovanie po ekonomickej, materiálnej ale aj hodnotovej stránke. „*Muž je oporou rodiny. Má byť hradbou lásky, cez ktorú neláska neprejde.*“⁸⁵ Rodičia pri výchove svojich detí, ich pripravujú do svojho budúceho života ako osoby, ktoré by mali

⁸³ Porov. NOVÁK, T. 2013. *O otcovské roly – Význam otce v rodině*. Praha : Grada. 2013. s. 17 - 18.

⁸⁴ Porov. SEDLÁČEK, J. 2015. *Otcovské rany*. Bratislava : Don Bosco. 2015. s. 9.

⁸⁵ Tamže. s. 315.

prispievať k dobrému fungovaniu spoločnosti. A preto je dôležité vyzdvihovať hodnoty dôležité v rodine, akými sú láska, pravda, dobrota, pracovitosť a skromnosť. Ak deti pochopia a naučia sa týmto hodnotám, môžu ich odovzdávať ďalej tým, ktorí ich budú naďalej vyzdvihovať ako prvoradé. „*Dieťa je od rodičov závislé, pretože ešte nemá dostatok životných skúseností, aby mohlo konať samostatne, potrebuje ich na uspokojovanie potreby istoty a bezpečnosti i na uspokojovanie svojich potrieb a želaní.*“⁸⁶ Môžeme vyzdvihnúť aj to, že aj rodičia potrebujú prijímať city od svojich detí ako napríklad lásku, náklonnosť a potrebu starostlivosti. Život človeka je založený aj na emóciách a má potrebu vyjadrovať ich. Preto je podľa nás jedným z cieľov ženy, túžba darovať nový život a rovnako aj muž túži po pocite lásky od svojho syna alebo dcéry.

Muž zohráva v rodine tradičné, ale aj dnes rovnako dôležité úlohy, ako spoluziviteľ a autorita. Tieto úlohy sú pre dnešnú dobu podstatné, ale rovnako veľký dôraz sa kladie na emocionálne postoje otca k deťom a manželke. Muž ako otec by mal dávať najavo svoje kladné emócie, počúvať svoje deti a tiež aj ženu a vnášať do rodiny lásku a hodnoty na jej správne fungovanie. Kladieme si otázku: V čom korení základná úloha otca v rodine? Možno sa na túto otázku pozeráť z viacerých hľadísk, či už náboženského, výchovného alebo iného rovnako dôležitého hľadiska. Myslíme si, že veľmi zjednodušenou ale za to veľmi významnou a pravdivou odpoveďou na otázku, že v čom tkvie úloha otca v rodine nachádzame: „*Predovšetkým je to ochrana ako základ bezpodmienečnej lásky a saturovanie potreby bezpečia.*“⁸⁷ Na to, aby v rodine fungovala správna harmónia je potrebné ju vytvoriť všetkými možnými prostriedkami, a to medzi rodičmi a deťmi ale aj v samotnom vzťahu rodičov. Pretože vyrovnaný vzťah muža a ženy sa odráža na dobre fungujúcej rodine. V rodine tohto charakteru je cítiť prítomnosť spomínaných dôležitých hodnôt ako láska a pocit bezpečia.

Ďalšou významnou úlohou muža ako otca je viesť spoločný život v rodine smerom k dôslednej výchove, k disciplíne a takým pravidlám, aby viedli dieťa k zodpovednosti a neskôr aj k samostatnosti.⁸⁸ To znamená, že otec má svoje deti vychovávať tak, aby keď dospejú sa vedeli postarať sami o seba. Pod zodpovednosťou si predstavujeme schopnosť vedieť niest' následky svojho konania a svojich skutkov. Preto si myslíme, že nevyhnutnou súčasťou výchovy je učiť deti rešpektovať ľudskú dôstojnosť. Naučiť k ich k správnym

⁸⁶ HAMAROVÁ, J. - HOLKOVIČ, Ľ. 1987. *Rodina, spoločnosť, výchova*. Bratislava : Veda. 1987. s. 87.

⁸⁷ Tamže. s. 112.

⁸⁸ Porov. SCHUSTEROVÁ, I. 2005. *Úloha otca v rodine – problémy a možnosti*. In. TEOLOGICKÁ FAKULTA TRNAVSKEJ UNIVERZITY V BRATISLAVE. 2005. *Rodina v súčasnom svete: Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie*. Trnava : Dobrá kniha. 2005. s. 112.

morálnym hodnotám, aby vedeli, že k ľuďom sa treba správať s úctou, a že si treba vážiť život, ktorý je božím darom.

Niektorí ľudia by mohli namietat', že aj matka je schopná sociálne ochrániť svoje dieťa rovnako ako muž, to znamená viesť ho k primeranej zodpovednosti a disciplíne a tiež postarať sa o jeho bezpečnosť. Matka je toho všetkého samozrejme súčasťou, rovnako ako otec, ale každý podľa svojej stránky ľudského bytia, teda čo prislúcha žene ako matke a mužovi ako otcovi.⁸⁹ To znamená, že pri výchove dieťaťa v rodine istú časť zastupuje žena a zároveň aj muž, kde sa obe časti spoja v rovnocenný celok. Prítomnosť oboch rodičov je nenahraditeľná a iba tak bude výchova úplná a správna.

Význam otca v rodine je vzhľadom na pohlavie a vek detí rozdielny. Preto si rodičia pri správnej výchove musia uvedomiť v akom veku sa ich dieťa nachádza, pretože ku každej etape v živote dieťaťa treba pristupovať citlivo. Všeobecne sa usudzuje, že dôležitosť otca je pre chlapcov značnejšia ako u dievčat. Pre chlapca je otec akýmsi vzorom, ktorý sa snaží napodobňovať. „*Otec slúži synovi ako model, od ktorého preberá akýkoľvek vzťah ku svetu, ale i správanie k ženám. Dcéra by zas mala prostredníctvom otca objaviť svoj vzťah k mužom.*“⁹⁰ Dcéra od svojho otca potrebuje získať pocit, že ju otec oceňuje, obdivuje a že jej nikdy neublíži. Na základe rozhovoru s otcom má dcéra možnosť získať a poznať autentické mužské hodnoty, ktoré jej pomôžu v budúcnosti s hľadaním vhodného manžela.

Muž ako otec predstavuje nezastupiteľný otcovský vplyv na dieťa. Dieťa, ktoré vyrastá bez otca, alebo s absentujúcim otcom je vychovávané iba matkou a chýbajúca výchova zo strany otca je často viditeľná. Dieťa žijúce len vo sfére matkinho vplyvu sa môže prejavovať ťažkým odpútavaním sa od matky, ale aj nedostatočnou samostatnosťou. Na dieťa to môže mať aj taký vplyv, že jeho sebavedomie bude príliš nízke a môže prerásť do symptómov nudy, depresie a dokonca aj agresivity.⁹¹ Myslíme si, že miesto otca v rodine a vplyv na dieťa je dôležitý najmä v období dospievania, kde v tomto vekovom období ešte len dieťa zisťuje aké konania sú správne. To s akou vážnosťou bude brať muž výchovu svojich detí sa preukáže, keď dozrejú v dospelé bytosti. Ak sa preukáže ich samostatnosť, zdravé sebavedomie, skromnosť a znalosť základných ľudských hodnôt akou je láska a добрota, ukáže sa, že výchova otca bola správna a rola otca bola na mieste.

⁸⁹ Tamže. s. 112

⁹⁰ SCHUSTEROVÁ, I. 2005. *Úloha otca v rodine – problémy a možnosti*. In. TEOLOGICKÁ FAKULTA TRNAVSKEJ UNIVERZITY V BRATISLAVE. 2005. *Rodina v súčasnom svete : Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie*. Trnava : Dobrá kniha. 2005. s. 112.

⁹¹ Porov. Tamže. s. 112.

Chlapci a dievčatá, ktorí žijú v úplnej rodine, čiže v prítomnosti otca a matky si viac vážia sami seba. Majú lepšie výsledky v škole, dlhšie študujú a tým si získavajú vyššiu kvalifikáciu, tým lepšiu budúcnosť a ľahšie nachádzajú zamestnanie. Dievčatá sú menej často obeťami sexuálneho útoku a chlapci nemajú toľko problémov so zákonom. Chlapci bez otcov, alebo kde je miesto otca prázdne, majú častejšie násilnicke sklony a majú horší prospech v škole. Rovnako aj rodiny bez otca sú v niektorých prípadoch na tom finančne horšie ako keď je finančným garantom zároveň muž aj žena.⁹² Tu vidíme, že prítomnosť muža v rodine má veľký vplyv nielen pri ich výchove, ale aj vo vzdelávaní a v konečnom dôsledku aj v ich budúcnosti.

Dnes sa čoraz častejšie hovorí aj o syndróme strateného otca rodiny, ktorý trávi väčšiu časť svojho voľného času v práci, zatiaľ čo jeho otcovské povinnosti prenecháva manželke a priestor patriaci otcovi a deťom je prázdny. Tento otec obetuje čas strávený s rodinou práci, len preto, aby zabezpečil materiálny dostatok a financie, ktoré sa stali v dnešnej spoločnosti prioritnejšími hodnotami.⁹³ Otcovská prítomnosť a starostlivosť o deti je základnou súčasťou ľudského života a zaslúži si úctu. Myslíme si, že mnohým budúcim otcom ale aj už existujúcim otcom by mal ísť príkladom pestún Ježiša, Svätý Jozef, aby sa naučil stáť pri rodine aj v tých najvážnejších chvíľach života, vedel podať pomocnú ruku a podporoval svoju rodinu v každodenných skúškach, trápeniach ale i radoostiach. „*V rámci manželského a rodinného spoločenstva a jednoty je muž povolaný na to, aby svoj dar a úlohu manžela a otca dokonale splňal svojim životom.*“⁹⁴

2.2.1 JEDNOTA A POSVÄTNOSŤ MANŽELSTVA

Smerovať k naplneniu srdca a k vnútornej jednote si žiada nielen láskyplné vzťahy ale tiež prítomnosť jednotného rodinného súžitia. „*Dieťa je plodom muža a ženy a v ideálnom prípade plodom ich nehy a lásky.*“⁹⁵ Dieťa potrebuje mať počas svojho vývoja vzťah s oboma rodičmi. Harmóniu a jednotu medzi nimi pociťuje aj dieťa, pretože sú dôležité pre jeho emočný vývoj. Ak medzi nimi panuje nesúlad, dieťa to pocíti a bude to mať vplyv na

⁹² Porov. BIDDULPH, S. 2007. *Mužství : Jak zvládat všechny mužské role*. Praha : Portál. 2007. s. 114.

⁹³ Porov. HREHOVÁ, H. 2005. *Etika – sociálne vzťahy – spoločnosť*. Bratislava : Veda. 2005.s. 174.

⁹⁴ SCHUSTEROVÁ, I. 2005. *Úloha otca v rodine – problémy a možnosti*. In. TEOLOGICKÁ FAKULTA TRNAVSKEJ UNIVERZITY V BRATISLAVE. 2005. *Rodina v súčasnom svete : Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie*. Trnava: Dobrá kniha. 2005. s. 113.

⁹⁵ VANIER, J. 2009. *Jako muža a ženu je stvoril*. Kostelní Vydří : Karmelitánske nakladatelství. 2009. s. 29.

jeho vnútorné prežívanie. Rovnako ako dieťa, ktoré je opustené alebo nevhodne milované, vníma konflikt medzi rodičmi a prežíva neistotu.

Muž a žena sú telom ale aj psychikou stvorení k tomu, aby sa vzájomne dopĺňali, aby boli spoločníkmi a priateľmi a sú prispôsobení k tomu, aby spolu splodili potomstvo a spoločne ho vychovávali. A to všetko dostali ako dar od Boha a ich úlohou je, aby s ním dôstojne nakladali. „*Dary jedného sú v súlade s darmi druhého a ich rozdielnosť ich obohacuje.*“⁹⁶ Vzájomne dopĺňanie, harmónia, spoločná výchova detí a vzájomná láska, v tom tkvie ich jednota manželstva.

Na to, aby človek rástol musí pracovať v jednote. Rovnako aj manželia musia žiť vo vzájomnom súlade, aby mohli spoločne rásť. Základným bodom ľudského rastu je prijatie seba samého a lásky. Rovnako ako prvým domovom dieťaťa je lono matky a neskôr aj otcova náruč. Kde vládne láskavá atmosféra, tam pociťuje dieťa bezpečie a ochranu. Ak prijímame seba samého ako človeka, máme otvorený svoj vnútorný priestor aj pre iné ľudské bytosti a s rovnakým chápaním prijímame aj dieťa, snažíme sa ho správne a mravne vychovať a vytvoriť si v ňom dôveru. Dôvera a láska prispieva k vnútornému rastu človeka a rovnako aj k správne rastu rodiny. „*Láska je podstatnou schopnosťou ľudskej hodnoty a overením jeho vznešenosti.*“⁹⁷

Muž a žena boli stvorení Bohom a boli jeden pre druhého darom. Obaja objavujú svoju existenciu vo vzťahu s Bohom, ktorý ich stvoril na svoj obraz. Boh ich povolal k tomu, aby šírili na zemi dobro. Sú obrazom Boha vo svojej jednote a jednote lásky. Sú tu jeden pre druhého. A tu si človek začína uvedomovať seba samého a to vo vzťahu k druhému. Myslíme si, že tento fakt, že si ľudia medzi sebou vytvárajú vzťahy, potvrdzuje aj pôvod manželského zväzku. V manželstve ide o vzájomnú náklonnosť muža a ženy ale i o vzájomnú príťažlivosť, ktorá má vrchol v hlbokej túžbe darovať život novej ľudskej bytosti. „*Vzťah je pôvodom nášho bytia a je tiež cieľom jedinečnosti nášho stvorenia, keď svoje dary a schopnosti dávame do služby druhým.*“⁹⁸ Túžba darovať nový ľudský život pramení zo zdravej ľudskej sexuality, ktorá smeruje k intimite a k láske, z ktorej muž a žena splodia potomstvo a darujú nový život.

V manželskom spolužití ale aj v rodinných vzťahoch nefunguje vždy všetko podľa predstáv. Hádky, nezhody a nezrovnalosti sú príkladom toho, že aj medzi manželmi dochádza k momentom, keď sa každý z nich nachvíľu uzavrie do seba. Je normálne, že

⁹⁶ Tamže. s. 30.

⁹⁷ HREHOVÁ, H. 2005. *Etika – sociálne vzťahy – spoločnosť*. Bratislava : Veda. 2005. s. 296;

⁹⁸ VANIER, J. 2009. *Jako muža a ženu je stvoril*. Kostelní Vydří: Karmelitánske nakladateľstvá. 2009. s. 55.

v živote neprežívame len tie radostné okamihy ale aj chvíle smútku a napätia. A preto je tu odpúšťanie, na základe ktorého ľudia medzi sebou dokážu zabudnúť na prešľapy, ktoré vykonal. Odpúšťanie je veľký dar ľudstvu od Boha. „*Odpúšťanie je láska ponúkaná druhému, ktorý je zranený, zraniteľný, vystrašený, ktorý porušil jednotu.*“⁹⁹ Odpúšťanie je prejavom prijatia druhého človeka aj s jeho nedostatkami, jeho minulosťou, skutkami a hriechmi. A tak je to aj v manželstve, jeden druhému sľubujeme vernosť a prijímame jeho nedostatky a akceptujeme jeho minulosť, jednoducho ho berieme taký ako je. Pri manželských hádkach sa učíme porozumieť druhému a odpustiť mu jeho hriechy. Odpúšťaním človek zveľaďuje svoj vnútorný priestor. Spomínali sme, že základ manželstva a aj priateľských vzťahov vo svete spočíva v jednote. A tu sa nám vynára dôležitosť si vzájomne odpúšťať. Odpúšťanie nás uzdravuje od takých skutkov, ktoré zaťažujú našu jednotu. „*Táto jednota medzi mužom a ženou je svätá. Je obrazom Boha Otca, Syna i Ducha, ktorý je zdrojom všetkých ľudských zväzkov.*“¹⁰⁰

2.2.2 MORÁLNE POVINNOSTI OTCA A MATKY Z HĽADISKA FUNKCIÍ RODINY

Morálnou povinnosťou každého rodiča je starať sa o výchovu svojich detí, poskytovať im materiálnu a duchovnú starostlivosť a prejavovať im lásku. Manželstvo je založené na heterosexuálnom vzťahu muža a ženy, ktorí vytvárajú spolu so svojimi deťmi rodinu. V rodine nachádzame rodičovské vzťahy otca a matky a rovnako aj vzťahy rodičov k svojim deťom. Rodina je základná jednotka spoločnosti, ktorá je miestom pre výchovu, socializáciu človeka a nachádzame tu svoje zázemie na osobný život. V rodine tiež môžeme nájsť istotu, odpočinok, môžeme tu regenerovať svoje sily a uspokojovať potrebu lásky a citov. „*Rodina je spoločenstvo muža a ženy, ktoré vytvára podmienky na reprodukciu ľudského rodu.*“¹⁰¹ Rodina vytvára nenahraditeľné podmienky pre výchovu detí. Rodina obsahuje isté súbory potrieb dieťaťa ale aj manželských partnerov, ktoré smerujú k určitému plneniu rodinných funkcií. Základnými funkciami rodiny sú: biologická funkcia, výchovno-socializačná funkcia, emocionálna funkcia, ekonomická funkcia a ochranná funkcia rodiny.

⁹⁹ Tamže. s. 150.

¹⁰⁰ Tamže. s. 149.

¹⁰¹ ROZINAJOVÁ, H. 1989. *Etika heterosexuálnych vzťahov*. Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo. 1989. s. 123.

Biologická funkcia rodiny sa zaoberá reprodukčno-rozmnožovacím cieľom rodiny, čo môžeme chápať ako prinášanie nového potomstva a uspokojovanie pohlavnej túžby manželských partnerov. Zachovanie ľudského rodu je primárna pre biologickú funkciu a tiež má aj etický charakter, pretože záujmom každej society je zachovať ľudský rod. Preto má rodina z hľadiska biologickej funkcie vysokú spoločenskú váhu. Je dôležité, aby sa manželský pár na rodičovskú úlohu pripravoval zodpovedne, pretože rodičovstvo je celoživotnou úlohou. K rodičovstvu treba mať vždy zodpovedný prístup, nemožno ho ospravedlniť dôvodom chvíľkového očarenia alebo iba z túžby uspokojiť sexuálny pud. Uspokojovanie sexuálneho pudu je tiež súčasťou biologickej funkcie rodiny a rovnako má aj svoju etickú stránku. Pohlavný život v manželstve by mal byť uplatňovaný na princípe vzájomnej lásky a výhradne iba v heterosexuálnom vzťahu. Na základe dodržiavania týchto princípov sa nám ukazuje charakter človeka a jeho morálno-kultúrna vyspelosť.¹⁰² Podľa nás je tento fakt dôležitý, keďže v súčasnosti môžeme pozorovať uprednostňovanie sexuálneho uspokojenia nad zodpovedným prístupom v manželstve a zdravej sexualite. Je to jeden z hlavných dôvodov rozpadu dnešných manželstiev, kde je často prítomná nevera. Myslíme si, že v tom má aj veľkú váhu dnešný konzumný život. Príkladom tu môže byť vyhľadávanie čo najväčšieho počtu sexuálnych objektov za cieľom uspokojiť svoj pohlavný pud.

Výchovno-socializačná funkcia rodiny zohľadňuje rodinu ako primárnu výchovnú inštitúciu, ktorá sa podieľa na správnom chode výchovy osobnosti dieťaťa. Úloha správnej výchovy sa zakladá na učení pre mravnú, svetonázorovú, citovú a pracovnú zodpovednosť. Správna výchova sa zakladá na tom, či je rodina úplná alebo neúplná. Ak jeden z rodičov v rodine absentuje, pri výchove dieťaťa často chýba pozitívny príklad oboch rodičov. Rovnako aj úlohou rodičov je, aby pracovali na sebvýchove svojej osoby, pretože to do akej miery sa rodič mravne správa, toľko mravnosti vkladá do výchovy svojich detí. Deti sú následníkmi ľudského rodu a základom spoločnosti, preto je výchova najzávažnejším objektom záujmu spoločnosti, ale rovnako aj spoločnosť zabezpečuje plnenie úloh zo strany rodičov a to na báze práva a zákonov.¹⁰³ Myslíme, že primárnym vzorom pri výchove detí je otec a matka, keďže oni sú svojim správaním príkladom pre svoje deti a zároveň ich učia zrelosti, ktorá im pomôže v ich budúcom živote. Preto je dôležité ich vo výchove viesť smerom k samostatnosti, aby z nich vyrástli zrelé osoby a budú mať pre

¹⁰² Porov. ROZINAJOVÁ, H. 1989. *Etika heterosexuálnych vzťahov*. Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo. 1989. s. 123-124.

¹⁰³ Porov. Tamže. s. 124-126.

spoločnosť veľký prínos. „*Vedomie vlastnej hodnoty človek získava predovšetkým doma, vo funkčnej zdravej rodine, ktorú tvorí otec, matka a deti.*“¹⁰⁴

Emocionálna funkcia rodiny. To aká hlboká a intenzívna je láska vo vzťahu medzi manželmi sa odzrkadľuje v rodinnej atmosfére a tiež prispieva k správnej výchove detí. Emócie nadobúdajú v manželskom zväzku nové kvality a tie ďalej prenášajú aj na svoje potomstvo. Absencia emócií v rodine ovplyvňuje negatívne chod rodiny, zasahuje vnútro každého člena rodiny a spôsobuje vzájomné citové odcudzenie. Citová chladnosť môže viesť k rozpadu manželstva a rodiny.¹⁰⁵ Preto je dôležité komunikovať o svojich pocitoch a problémoch medzi manželmi ale aj rodičmi a deťmi, čo mnohokrát vedie k pozitívnemu záveru výmeny názorov.

Ekonomická funkcia rodiny. Každá rodina narába so svojimi financiami podľa vlastných príjmov, ktorými si uspokojujú svoje potreby v oblasti odievania, výživy ale i spoločensko-kultúrneho vyžitia. Ekonomická funkcia rodiny sa zaoberá aj deľbou práce v rodine, ktorá je morálnou povinnosťou každého člena rodiny, otca, matky a rovnako aj detí. Neúčast' na domácich prácach plynie z neochoty a je vizitkou nevychovanosti a nekultúrnosti.¹⁰⁶ V súčasnosti registrujeme mnoho rodín, kde sa deľba na domácich prácach vyrovnala. Stúpa počet otcov, ktorí opatrujú svoje deti, hrajú a láskajú sa s nimi rovnako dobre ako matka. Otcovia sa čoraz viac angažujú vo výchove detí, čo je veľmi pozitívne, pretože slúžia ako vzor pre svoje deti, a tým si pestujú aj zdravé vzťahy medzi deťmi ale aj s manželkou.

Ochranná funkcia rodiny. Rodina je prirodzenou formou životnej ochrany jej členov. „*Ochrana rodiny je v živote dieťaťa nevyhnutná. Bez nej dieťa stráca pocit životnej istoty a osobnej bezpečnosti.*“¹⁰⁷ Rodič, ktorý opustil rodinu prestal vyplňať ochranné zázemie pre svoje dieťa, čo môže u dieťaťa spôsobiť úzkostné stavy a pocit nebezpečenstva. Pociť ochrany, lásky a pozitívnych emócií vnášaných do rodinného priestoru, vytvára najpriaznivejšie podmienky pre správnu výchovu dieťaťa a taktiež aj duševného rastu.

¹⁰⁴ PRVÁ, E. 2005. *Svetlá a tiene súčasnej rodiny*. In. TEOLOGICKÁ FAKULTA TRNAVSKEJ UNIVERZITY V BRATISLAVE. 2005. *Rodina v súčasnom svete : Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie*. Trnava : Dobrá kniha. 2005. s. 39.

¹⁰⁵ Porov. ROZINAJOVÁ, H. 1989. *Etika heterosexuálnych vzťahov*. Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo. 1989. s. 126-127.

¹⁰⁶ Porov. Tamže. s. 128.

¹⁰⁷ Tamže. s. 128.

3 AKTUÁLNE PREJAVY DISKRIMINÁCIE MUŽOV

Skúmanie vzájomných rozdielov medzi mužmi a ženami je stále viditeľné v súkromnom ale aj verejnom živote. Hovoríme tu napríklad o rozdieloch v rodine z pozície otca a matky, kde je otec vnímaný ako ten menej aktívny rodič. Napriek tomu dnes pozorujeme vyššiu prítomnosť otca v rodine, čo je podľa nás veľkým prínosom pre výchovu detí, pretože rola otca je veľmi dôležitá pri vývoji dieťaťa. Otcovia venujú viac času aktivitám s deťmi a dokonca niektorí idú na materské dovolenky. To môžeme brať ako dôkaz toho, že angažovanosť otcov vo výchove je dnes vyššia ako niekedy. Rovnako rozdiely vo verejnom živote sa týkajú najmä pracovnej oblasti, v ktorej ešte stále pozorujeme istú nerovnováhu. Niektoré pracovné pozície sú zastúpené viac ženským pohlavím ako mužským, ale aj naopak. Môžeme uviesť príklad učiteliek v materských školách alebo pracovné pozície zdravotných sestier, kde pozorujeme vyššie zastúpenie ženského pohlavia. Avšak aj platové rozdiely sú dnes stále nerovnomerné. Myslíme si, že aj napriek nielen spomenutým nerovnostiam, by sme si mali uvedomiť, že všetci ľudia sme si rovní a každý z nás má ľudskú dôstojnosť, ktorú by sme mali vzájomne akceptovať. „*Ľudia sú slobodní a rovní v dôstojnosti i v právach. Základné práva a slobody sú neodňateľné, nescudziteľné, nepremlčateľné a nezrušiteľné.*“¹⁰⁸ Toto tvrdenie nás uistuje v tom, že ľudská dôstojnosť prináleží každému človeku a nemožno ju spochybniť.

Aj napriek nekompromisným tvrdeniam v zákonoch sa v našej spoločnosti objavuje rozlišovanie na základe biologických, národnostných, náboženských a rôznych ďalších aspektov. Nerovnaký pohľad a zvýhodňovanie jednej osoby nad druhou, na základe spomenutých aspektov vedie v mnohých prípadoch k diskriminácii.

Pojem diskriminácia má korene v latinskom jazyku, kde *discriminare* znamená rozlišovanie. Hovoríme o konaní alebo správaní, kde dochádza k rozlišovaniu osoby/ osôb na základe rasy, pohlavia, náboženstva, sexuálnej orientácie, farby pleti, jazyku a pod. So zákazom diskriminácie a vyzdvihovaním ľudskej rovnosti ale nie rovnakosti sa môžeme stretnúť v rôznych právnych dokumentoch, ktorým je napríklad aj Všeobecná deklarácia ľudských práv. Ďalej je to Medzinárodný dohovor o občianskych a politických právach, Medzinárodný dohovor o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach. V roku 1965 bol prijatý Dohovor o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie. Zákaz

¹⁰⁸ Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. Čl. 12. Ods. 1. : *Základné práva a slobody*

diskriminácie je najpresnejšie obsiahnutý v Antidiskriminačnom zákone¹⁰⁹, ktorý sa týka dodržiavania zásad rovnakého zaobchádzania.¹¹⁰ Akceptácia ľudskej dôstojnosti a rovnosti medzi ľuďmi by mala byť pre každého morálnou povinnosťou. Sú však prípady, keď naše chovanie nie je morálne a nie je v súlade s dobrými mravmi. A preto sú tvorené zákony, ktoré nás majú usmerniť v správaní, aj keď by toto správanie malo byť ľudské a prirodzené.

Ak hovoríme o diskriminácií ako o znevýhodňovaní osoby na základe veku, pohlavia, vierovyznania atď, môžeme definovať rôzne formy diskriminácie. Formu priamej diskriminácie môžeme nájsť najmä v pracovnej oblasti, kde môže byť osoba znevýhodňovaná najmä podľa veku a pohlavia. Napríklad zamestnávateľ, ktorý hľadá do svojej firmy novú posilu uvádza v inzeráte, že hľadá ženu do tridsaťpäť rokov alebo hľadá pracovníkov maximálne do štyridsaťpäť rokov. Tu vidíme znevýhodnenie uchádzača o zamestnanie na základe veku ale aj pohlavia. Formu nepriamej diskriminácie nájdeme v požiadavke zamestnávateľa na kontakt len prostredníctvom elektronickej komunikácie. To môže diskriminačne pôsobiť na osoby zo sociálno-ekonomicky znevýhodneného prostredia alebo aj na osoby vyššieho veku.¹¹¹ Prípady tejto diskriminácie nachádzame väčšinou v pracovnej sfére, a to najmä pri hľadaní zamestnania. V našej spoločnosti si ťažšie hľadajú zamestnanie ľudia v staršom veku, ženy po materskej dovolenke, ale aj absolventi vysokoškolského štúdia.

Za diskriminačné správanie môžeme považovať aj obťažovanie alebo sexuálne obťažovanie, ktoré sa vyskytujú v pracovnom ale aj osobnom prostredí. Dôsledkom takéhoto správania dochádza k vytvoreniu znevažovaného a urážajúceho priestoru, ktorého následkom je zásah do ľudskej dôstojnosti a slobody. Vplyvom obťažovania sa môže u človeka narušiť sebadôvera, či už na základe urážok, zastrašovania alebo iného ponižujúceho správania.¹¹² Každá ľudská bytosť má právo sa slobodne rozvíjať a vyberať si na základe toho, čo je pre neho najvhodnejšie, bez ohľadu na to, či je muž alebo žena. Rozdielne správanie mužov a žien sa rovnako hodnotí a aj podporuje. To znamená, že obe pohlavia vidíme rovnako, majúce rovnaké zastúpenie v súkromnom ale aj verejnom sektore, s cieľom spravodlivej realizácie oboch v spoločnosti.

¹⁰⁹ Antidiskriminačný zákon bol prijatý 20. mája 2004. In. ZOZULÁKOVÁ, M. – MATEJČÍKOVÁ, M. 2011. *Rovnaké príležitosti v pracovnej inzercii – mýtus alebo realita?* Bratislava : Slovenské národné stredisko pre ľudské práva. 2011. s. 11.

¹¹⁰ Porov. ZOZULÁKOVÁ, M. – MATEJČÍKOVÁ, M. 2011. *Rovnaké príležitosti v pracovnej inzercii – mýtus alebo realita?* Bratislava : Slovenské národné stredisko pre ľudské práva. 2011. s. 8-11.

¹¹¹ Porov. Tamže. s. 12.

¹¹² Porov. Tamže. s. 13

Rodina je primárnou jednotkou spoločnosti, v ktorej sa sama formuje ale zároveň sa aj spoločnosť vyvíja a obohacuje. „Rodina predstavuje bio-sociálny systém, ktorý v spoločnosti hľadá a nachádza svoje miesto, pričom je súčasne touto spoločnosťou ovplyvňovaný a formovaný.“¹¹³ Rovnako ako v spoločnosti aj v manželskom živote dochádza k nezhodám a prejavom netolerancie. Mnohé z nich sú len krátkodobé. Dnes nie je výnimkou, že dieťa žije len s jedným rodičom. Rodina v súčasnosti na rozdiel od rodiny tradičnej stratila stabilitu a sociálno-stabilizačné hodnoty. Uprednostňuje sa vyšší životný štandard, s ktorým je spojené aj preferovanie materiálnych hodnôt nad hodnotami duchovnými a tak dochádza k strate spomínaných hodnôt.

K rozvodu manželstva prispievajú rôzne dôvody. Nakoľko má každý človek osobitný charakter a preferuje vlastné individuálne hodnoty, tak aj každé manželstvo sa svojim spôsobom líši od ostatných. Na manželských nezhodách, ktoré vedú ku konfliktom sa vo vysokom percentne zúčastňuje nevera a alkoholizmus. Ďalej môžu byť konflikty vyvolané rozporom v oblasti výchovy detí, trávenia voľného času ale aj hospodárenia s rodinnými financiami.¹¹⁴ Dôležité je si uvedomiť, že k nezhodám v manželskom zväzku prispieva niekoľko dôležitých faktorov. Medzi tieto faktory môžeme zaradiť najmä nedostatočnú komunikáciu pri riešení problémov medzi manželmi, nehody v oblasti finančného zabezpečenia, problémy v oblasti trávenia času s deťmi alebo aj sexuálne problémy, kde môžeme zaradiť otázku týkajúcu sa manželskej nevery. Podstatné je tu vedieť, že intímny vzťah muža a ženy v manželstve nemá byť založený len na uspokojovaní biologického pudu, ale najmä na láske, z ktorej vzniká nový život a plynie z nej posvätnosť tohto spojenia dvoch ľudí.

Komunikáciu môžeme rozumieť ako základný stavebný konštrukt medzi partnermi v manželstve. Ide o jednu z hlavných úloh, kedy sa vo vzťahu obaja partneri spoznávajú a snažia sa tak vypočúť jeden druhého v oblasti potrieb, návykov alebo záľub. Musíme tiež zdôrazniť aj to, že ženská a mužská komunikácia je vo vzťahu rozdielna. To znamená, že tento aspekt je u mužov výrazný najmä pri presadzovaní svojich potrieb, ktoré považujú za prvoradé. Žena sa naopak snaží komunikovať so svojim partnerom, poukázať na problém, ktorý ju trápi a spoločne hľadať správne riešenie určitého problému.¹¹⁵ Podľa nášho názoru

¹¹³ HARINEKOVÁ, M. 2005. *Psychologické aspekty ohrozenia manželstva a rodiny v súčasnosti*. In. THEOLOGICKÁ FAKULTA TRNAVSKEJ UNIVERZITY V BRATISLAVE. 2005. *Rodina v súčasnom svete : Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie*. Trnava : Dobrá kniha. 2005. s. 99.

¹¹⁴ Porov. ROZINAJOVÁ, H. 1989. *Etika heterosexuálnych vzťahov*. Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo. 1989. s. 142.

¹¹⁵ Porov. MANŽELSTVO. 2016. *Komunikácia – základ manželského porozumenia*. [online]. [cit.2016.3.24.]. Dostupné na internete: <http://www.manzelstvo.sk/komunikacia>.

sa spoločnou snahou o komunikáciu predíde mnohým nezhodám medzi oboma partnermi a dospejú tak k určitej zhode a kompromisu, ktorý zabezpečí aby sa medzi nimi predišlo následnému konfliktu.

Nedostatočná komunikácia medzi partnermi môže viesť aj k nezhodám a problémom, týkajúcich sa finančných prostriedkov, ktoré podľa nás v súčasnosti hrajú dôležitú úlohu vo vzťahu medzi dvoma ľuďmi. Vďaka týmto prostriedkom sa snažíme uspokojovať svoje materiálne potreby a tiež čo najlepšie zabezpečiť svoju rodinu. Na druhej strane sa táto snaha môže odzrkadliť vo forme výčitiek zo strany jedného z partnerov, ktorý sa snaží tomu druhému ukázať, že ho zanedbáva alebo netrávi dostatočne veľa času s deťmi a rodinou. Tieto výčitky môžu mať aj taký charakter, kedy sa jeden z partnerov snaží naznačiť druhému, že do ich spoločného vzťahu alebo rodiny prispieva nedostatočným príjmom finančných prostriedkov.¹¹⁶

Tento faktor považujeme v súčasnosti za jeden z hlavných dôvodov rozpadu mnohých manželstiev a partnerstiev, V rodinách často dochádza k výrazným prejavom ako sú hádky kvôli nedostatočnému zabezpečeniu chodu rodiny. V súčasnosti sú ľudia obklopení viac materiálnymi hodnotami, ako morálnymi a duchovnými. Skutočné hodnoty sa nachádzajú v našom vnútri a nie vo veciach, ktoré rýchlo pominú. Dnešné manželstvá stroskotávajú na vyznávaní a prejavovaní odlišných hodnôt muža alebo ženy.

Ako ďalší z faktorov týkajúci sa rozpadu manželského alebo partnerského zväzku je nedostatočné množstvo času stráveného s rodinou a deťmi. Tento faktor je veľkým negatívom, ktorý veľmi zle vplýva jednak na štruktúru rodinných vzťahov ale taktiež aj na psychický vývin maloletých detí v rodine. Takto dochádza k častému odcudzeniu sa partnerov a vzniku určitej nedôvery, ktorá tento vzťah ešte viac naruší. Mnohokrát tu tiež dochádza k určitým myšlienkam týkajúcich sa nevery zo strany jedného z partnerov. Tým sa spoločný vzťah dostáva do značnej krízy, kedy v mnohých prípadoch dochádza k sexuálnemu odcudzeniu a následne sa tento vzťah rozpadá.¹¹⁷ Najdôležitejšie je, aby sa týmto nezhodám zabránilo a to najmä formou komunikácie alebo návštevou rodinnej poradne, keďže v súčasnosti môžeme pozorovať nárast rozpadu mnohých manželských zväzkov a rodín. Rovnako aj súdržnosť a kultivovanie manželského vzťahu je povinnosťou muža a tiež aj ženy. Myslíme si, že je veľmi podstatné ustrážiť takéto situácie začínajúceho sa konfliktu a tiež je potrebné ich eliminovať.

¹¹⁶ Porov. MANŽELSTVO. 2016. *Finančné hospodárenie*. [online]. [cit.2016.3.24]. Dostupné na internete: <http://www.manzelstvo.sk/financie>.

¹¹⁷ Porov. MANŽELSTVO. 2016. *Komunikácia – predídienie problémom*. [online]. [cit.2016.3.24.]. Dostupné na internete: <http://www.manzelstvo.sk/deti>.

Dieťa vníma tieto nezhody medzi rodičmi omnoho citlivejšie. Už od počatia mu prináleží právo na obidvoch rodičov, čiže na otca aj matku. V mnohých prípadoch dieťa o toto právo prichádza, a to je dôsledok rozvodu. Vo väčšine prípadoch získava dieťa do rodičovskej starostlivosti matka, aj keď otec ho má právo navštevovať. O tom môže rozhodnúť súd alebo aj vzájomná dohoda bývalých manželov. Rozvodom prichádza nielen dieťa o jedného zo svojich rodičov, ale taktiež aj rodina prestáva plniť povinnosti, ktoré vychádzajú zo základných funkcií rodiny. Napríklad výchova dieťaťa je narušená, pretože jej základ spočíva v prítomnosti oboch rodičov, ktorí dávajú pozitívny vzor počas jeho vývoja. Rovnako sú dôležité aj emócie, ktoré sú nedostačujúce, keď sa prijímajú len od jedného rodiča. Tiež sa to týka aj ekonomickej funkcie rodiny, kde matky s deťmi po rozvode prichádzajú aspoň o polovicu príjmu oproti pôvodnej situácii počas manželstva.¹¹⁸ Rozvod je vždy istým negatívnym zásahom pre každého člena rodiny. Tento jav nepriaznivo vplyva na najprirodzenejšie a najintímnejšie ľudské vzťahy v spoločnosti a najmä na ich súdržnosť. Pri rozvode človek neopúšťa len svoju rodinu a partnera, ale najmä svoje deti, v ktorých očiach je otec ako jeden zo vzorov. To znamená, že rozvod nie je len odlúčenie partnerov, ale taktiež odlúčenie sa rodičov s deťmi, čo má na nich negatívny vplyv. Pre deti je to veľmi nepriaznivý zážitok plný stresu, ktorý sa s veľkou mierou odzrkadlí na celkovej identite dieťaťa.

Rozvod je závažným problémom pri vývine dieťaťa z morálneho ale aj z duševného hľadiska. Na to, aby sa ľudská bytosť mohla správne vyvíjať, potrebuje starostlivosť a lásku od oboch svojich rodičov. A to práve ponúka rodina, v ktorej dieťa získava všetky potrebné skúsenosti na riešenie rôznych situácií v živote. Dieťa pre svoj zdravý vývin potrebuje cítiť materinskú a otcovskú lásku a teplo domova, ktoré nachádzame v rodine. Ak sa poruší toto optimálne prostredie, môžu sa u detí objaviť rôzne psychické poruchy ako sú smútok alebo depresia, charakterové poruchy, ktoré môžu dokonca viesť ku kriminalite a neskôr aj ku stroskotaniu vlastného manželstva.¹¹⁹ Splodenie dieťaťa nesie veľkú dávku zodpovednosti, ktorá sa zakladá na správnej výchove, dennodennej starostlivosti a lásky oboch rodičov. Pretože ak niekto splodí dieťa a opustí ho, dopúšťa sa tak nemorálneho ľudského činu.

Rozvod má veľký vplyv na duševný vývin dieťaťa. Jedným z možných psychických následkov rozvodu pre dieťa je aj syndróm zavrhnutého rodiča. Syndróm

¹¹⁸ Porov. TEYBER, E. 2007. *Děti a rozvod : Jak pomoci dětem vyrovnat' sa s rozvedem rodičů*. Praha : Návrat domů. 2007. s. 93 – 97.

¹¹⁹ Porov. ROZINAJOVÁ, H. 1989. *Etika heterosexuálních vzťahov*. Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo. 1989. s. 144 – 145.

zavrhnutého rodiča alebo inak nazývaný aj SZR vychádza z anglického názvu Parental Alienation Syndrome (PAS). SZR je stav dieťaťa, ktorý sa prejavuje tým, že dieťa sústavne odmieta prítomnosť jedného z rodičov. Vyskytuje sa predovšetkým u detí, ktoré boli súčasťou dlhých súdnych procesov počas rozvodového konania. Jedným z faktorov je aj jednostranná manipulácia s dieťaťom zo strany jedného rodiča. Rodič môže vedome ale aj nevedome ovplyvňovať a „programovať“ dieťa na základe presadzovania svojich názorov. Rodič núti dieťa za každých okolností sa prikloniť na jeho stranu, kde je vo veľkej časti potláčaný slobodný názor dieťaťa. Dieťa vplyvom času a prostredia prijíma negatívne názory svojho rodiča na rodiča, ktorý už nie je prítomný. Pod vplyvom týchto negatívnych názorov dieťa celkom zanevrie na svojho druhého rodiča a neskôr úplne odmieta prítomnosť jedného z rodičov, a tu vzniká spomínaný syndróm zavrhnutého rodiča.¹²⁰ Ako sme už spomínali, vo väčšine rozvodových konaní je dieťa pridelené matke. V mnohých prípadoch sa rodičia zhodnú na vhodnom trávení času dieťaťa s jedným z rodičov a niekedy tomu dopomôže súd. Niekedy však nastáva aj taká situácia, keď sa matka dieťaťa rozhodne otca natrvalo oddeliť od svojich detí. Myslíme si, že v niektorých prípadoch je to správne, keď otec nadpriemerne požíval alkohol alebo bol dokonca tyranom. V takejto situácii je odlúčenie od otca tým rozumnejším riešením, nakoľko vplyv takéhoto otca by bol negatívny. Ale čo otcovia, ktorí nadovšetko milujú svoje deti a chcú s nimi tráviť všetok svoj voľný čas? „Medzi matkami detí sa nachádzajú aj také, ktoré chcú byť výhradnými vlastníčkami detí, byť výhradnými vlastníčkami lásky detí a výhradnými architektkami duší detí.“¹²¹ Tieto matky chcú ubližovať najmä otcovi detí, citovo a materiálne ich vydierať. Zákaz akéhokoľvek styku milujúceho otca so svojimi deťmi je pre neho bolestné a deti tiež výrazne pociťujú túto stratu. Matka sa mnohokrát vedome pokúša znížiť hodnotu otca v očiach dieťaťa. Faktom je, že tento problém reálne existuje v mnohých dnešných rodinách, ale príliš sa o ňom nehovorí. Podľa nás je pôvodom tohto javu s veľkou pravdepodobnosťou nízka emocionálna vyspelosť matky, ktorá sa snaží vytesniť otca zo života dieťaťa a tak vytvoriť priestor pre tvorbu syndrómu zavrhnutého otca.

V súčasnosti sa pojem diskriminácia alebo znevýhodňovanie mužov nevyskytuje tak často ako diskriminácia žien. To sa týka najmä prípadov násilia na ženách, čo je nám častejšie prízvukované. Proti tejto problematike sa stavia mnoho organizácii alebo aj

¹²⁰ Porov. KDE JSI TÁTO? 2016. *Syndrom zavrženého otce*. [online]. [cit.2016.3.25.]. Dostupné na internete: <http://www.kdejsitato.cz/rodina/dusledky-vylucne-pece-jednoho-rodice/syndrom-zavrzeneho-rodice.html>.

¹²¹ OTCOVIA. 2010. *Občianske združenie Otcovia*. [online]. [cit.2016.3.25.]. Dostupné na internete: http://otcovia.sk/o.z._otcovia.html.

dostupná krízová linka, či krízové centrá pre týrané ženy a rôzne iné formy pomoci. V tejto súvislosti sa o týraných mužoch a násilí páchaných na mužoch hovorí veľmi zriedka. A práve spomínaná problematika odcudzenia otca vplyvom matky po rozvode nám prináša priamy príklad ako môžu byť aj muži diskriminovaní. Zastávame názor, že rovnako aj muži môžu byť dobrými rodičmi ako matka. Téma partnerského násilia sa netýka len žien, na ktorých je toto násilie páchané. Dnes už ani muži nie sú výnimkou, že sú psychicky ale aj fyzicky týraní zo strany partnerky.

S problematikou chýbajúcich otcov a násilia na mužoch sa zaoberajú občianske združenia Otcovia a Liga otcov. Fenomén týraných mužov má v programe spoločnosť profesionálov s názvom SOCIAL MEDIA. Tieto spolupráce ľudí sú nám tiež prístupné na internetových stránkach www.otcovia.sk, www.ligaotcov.sk, www.social-media.sk. Témou občianskeho združenia Liga otcov sa budeme zaoberať v ďalšej z nasledujúcich kapitol.

Aktuálne dianie v dnešnej spoločnosti sa zakladá na riešení a problematikách, ktoré sú súčasné a je ich za potreby riešiť teraz. Bezpodmienečne sem môžeme zaradiť aj diskrimináciu páchaných na mužoch.

3.1 PAUŠÁLNE PRISUDZOVANIE DIEŤAŤA V POROZVODOM KONANÍ

Súčasná doba je plná mnohých poznatkov a technických vymožeností, ktoré uľahčujú ľuďom život. Napriek tomu sa často stretávame so situáciami, keď človek zlyhá. Často krát si kladieme otázku, či bolo naše konanie adekvátne k situácii, máme výčitky svedomia ale niekedy túto situáciu nevieme sami vyriešiť. Hovoríme o kríze v manželstve, v ktorom mnohokrát práve kvôli zlyhaniu partnera alebo oboch partnerov dochádza k jeho rozpadu. Isté je, že v takomto manželstve prestala fungovať komunikácia a dôvera, ktoré sú nosným pilierom pre vzájomné porozumenie. Táto kríza ohrozuje nielen celú rodinu, ale aj spoločnosť do ktorej patrí. „*Vtedy sa mnohí ľudia ocitnú pred akousi dilemou, kedy si kladú otázky : Môžem ešte tento vzťah zachrániť? Musíme sa rozísť ?Môžeme zostať priateľmi?*”¹²²

V čase rozvodu má človek hlavu plnú nezrovnalostí a vplyvom vnútorného nepokoja nevie nájsť správne riešenie. Je prospešnejšie v prvom rade riešiť tieto problémy ľudskou cestou. To znamená priamou komunikáciou medzi manželmi, pretože len tak sa

¹²² KLIMEŠ, J. 2005. *Partneři a rozchody*. Praha : Portál. 2005. s. 12.

dá dospieť k určitému racionálnemu záveru a možno tak predísť samotnému rozvodu. Ďalšou možnosťou je manželská terapia, ktorá na základe istých odborností dokáže pomôcť uzdraviť vzťah na pôvodný stav. Myslíme si, že formy takýchto terapií sú veľkým prínosom, čo sa týka manželských kríz. Ak však manželia nedokážu urobiť kompromis a ani odborník z oblasti psychológie im nepomohol, potom dochádza k rozvodu.

V procese rozvodu ide o zrušenie manželstva na vlastnú žiadosť jedného alebo oboch manželov. Najčastejšie a najzdlhavejšie témy, ktoré sa rozoberajú pri rozvode je téma pridelenia detí. „V absolútnej väčšine prípadov ide o emocionálne a psychologicky zložitú a ťaživú situáciu, často trvajúcu niekoľko mesiacov.“¹²³ Často krát sa stretávame so situáciou, keď rodič za týchto podmienok nedokáže ovládať svoje emocionálne prejavy až dochádza k psychickému a emocionálnemu zrúteniu. Sú to negatívne skutky rodiča a v mnohých prípadoch aj nelegálne, kde: „Ide o neočakávané odsťahovanie sa zo spoločnej domácnosti i s deťmi, o bránenie v styku s druhým rodičom, vrátane akéhokoľvek kontaktu, ba nezriedka i priamo manipulácia s citmi dieťaťa formou ovplyvňovania, citového vydierania, pestovania syndrómu zavrhnutého rodiča atď.“¹²⁴ Tieto skutky narúšajú práva druhého rodiča v styku so svojim dieťaťom, ale hlavne negatívne ovplyvňujú psychiku dieťaťa.

V súčasnosti je na Slovensku taká situácia, že väčšina detí sa po rozvode prisudzujú matkám. Takéto rozhodnutia súdov sú aj v prípadoch, keď otec preukazuje neustály záujem o dieťa. Sú to otcovia, ktorí sa počas manželstva zaujímali o deti, trávili s nimi čas, učili sa s nimi alebo chodili spolu na ihriská. Myslíme si, že z morálneho hľadiska nie je správne, aby otec, ktorý bol vzorným otcom a dieťa, ktoré malo otca rado rovnako ako matku, prišli dôsledkom rozvodu o túto možnosť ale aj právo. Potom môžeme povedať, že dieťa je prakticky zbavované práva na oboch rodičov a to tým, že sa zverí do výlučnej starostlivosti jedného rodiča. Emocionálny vývoj dieťaťa a jeho psychika sú výrazne ovplyvňované negatívnymi následkami rozvodu a následným pridelením starostlivosti zo strany len jedného rodiča.¹²⁵ Vplyv rozvodu a následné pridelenie dieťaťa do starostlivosti jedného z rodičov je negatívnym následkom v prvom rade najmä na dieťa, rodičov ale aj na spoločnosť. Spoločnosť to pociťuje vo veľkej miere na zlých medziľudských vzťahoch, ktoré panujú medzi mužom a ženou, aj napriek tomu, že práve v spoločnosti by sa mali

¹²³BOGDAN, E. 2010. *Striedavá starostlivosť o deti – stav a otázky*. In. LIGA OTCOV. *Striedavá osobná starostlivosť o dieťa : Zborník odborných materiálov, rád, informácií a praktických skúseností o spoločnej porozvodovej starostlivosti o deti*. [online]. [cit.2016.3.26.]. Dostupné na internete: <http://www.ligaotcov.sk/cache/documents/KNIHA-striedavka--Liga-otcov.pdf>.

¹²⁴Tamže.

¹²⁵Porov. Tamže.

tieto vzťahy vytvárať.

Prípady, v ktorých sú deti pridelené matkám väčšinou súvisí so zlyhaním otca alebo so spomínaním vedomím oddeľovaním detí od otca za účelom mu ublížiť. Aj napriek tomu, že otec svoje deti nadovšetko miluje a chce byť so svojimi deťmi rovnako ako matka. Sú však aj prípady, keď práve matka zlyháva. Prejavom zlyhania môže byť nedostatočná starostlivosť o deti, ktorá pramení zo zlého psychického stavu ženy a dokonca v niektorých prípadoch aj nadmerného požívania alkoholu. Myslíme si, že v takomto momente je celkom správne ak sa maloleté deti zveria do starostlivosti otca, ktorý má k deťom silný citový vzťah. Správny otec sa zodpovedne chopí tejto situácie, aby deti dostali dostatočnú starostlivosť. *„Títo otcovia berú svoju zodpovednosť v starostlivosti o deti celkom vážne a sú presvedčení, že deťom vytvoria dobrý domov.“*¹²⁶

Tento fakt je podľa nás jeden z príkladov toho, že aj otec sa je schopný postarať o svoje deti rovnako dobre ako matka. Muž ako rodič, ktorý má rovnaký záujem o starostlivosť o svoje deti by mal mať tiež rovnakú možnosť a príležitosť ako žena - matka. V prípadoch, kde majú obaja rodičia skutočný záujem o starostlivosť detí, tak je podľa nás najlepším riešením striedavá starostlivosť, ktorá je daná aj zákonom. *„Ak sú obidvaja rodičia spôsobilí dieťa vychovávať a ak majú o osobnú starostlivosť o dieťa obidvaja rodičia záujem, tak súd môže zveriť do striedavej osobnej starostlivosti obidvoch rodičov, ak je to v záujme dieťaťa a ak budú takto lepšie zaistené potreby dieťaťa. Ak so striedavou osobnou starostlivosťou súhlasí aspoň jeden z rodičov dieťaťa, tak súd musí skúmať, či bude striedavá osobná starostlivosť v záujme dieťaťa.“*¹²⁷ Je pravdou, že mnoho otcov si dnes celkom neplní svoje rodičovské povinnosti, ktorí tak do určitej miery brzdia spoločnosť a zakrývajú tých otcov, ktorí si ukážkovo plnia svoje rodičovské úlohy. Sú však aj takí otcovia, ktorí sa o svoje deti starajú a ochotne poskytujú deťom čo najlepšiu starostlivosť, i v prípade, keď deti prišli o matku. *„Iní otcovia, ktorí stratili dieťa rozvodom a majú pritom k deťom kladný vzťah, spravidla veľmi ťažko nesú, že sa so svojimi deťmi môžu stykať len vo vymedzenom čase.“*¹²⁸ Uvádzame, že rodičia, ktorí obaja majú záujem sa plnohodnotne starať o svoje deti a majú zo sociálneho hľadiska na to vhodné podmienky, tak práve striedavá starostlivosť je vhodným riešením pridelenia dieťaťa v porozvodovom konaní. Striedavá starostlivosť je najvhodnejším riešením v prvom rade pre dieťa, ktoré bude vychovávané po boku oboch rodičov, ale aj pre rodičov, kde ich čas

¹²⁶ WARSHAK, R. 1996. *Revoluce v porozvodové péči o děti*. Praha : Portál. 1996. s. 76.

¹²⁷ Zákon č. 217/2010 Z. z. : 2010 : *O rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov*.

¹²⁸ BRTNÍKOVÁ, M. 1982 . *Muž a jeho svět*. Praha : Horizont. 1982. s. 117.

strávený s dieťaťom bude rovnomerne rozdelený.

Situácia vo svete v porovnaní so Slovenskou republikou je odlišná. V Nemecku je striedavá starostlivosť vnímaná ako štandardné riešenie v porozvodovej starostlivosti o deti. V tejto krajine je spoločná starostlivosť zavedená už od roku 1998 a postupne sa zaviedla aj do praxe, pričom na Slovensku tento zákon platí až od roku 2010. V Nemecku s týmto riešením musia súhlasiť obaja rodičia, zatiaľ čo u nás stačí, aby s riešením súhlasil len jeden rodič, ktorý bude aj právne zodpovedať za dieťa. V prípade striedavej starostlivosti sa deti striedajú u rodičov väčšinou každý týždeň, ale pri rozhodovaní sa kladie dôraz na vek dieťaťa.¹²⁹ Striedavá starostlivosť o deti výrazne ovplyvňuje kontakt medzi rodičmi a deťmi, ale zároveň aj medzi oboma rodičmi. Vplyvom toho môžu pozitívne prispievať k záujmom dieťaťa, ale aj eliminovať spory medzi sebou.

3.2 LIGA OTCOV A SPOLOČENSKO-EMANCIPAČNÉ AKTIVITY

„Pokiaľ siaha história, ľudia si vždy mysleli, že po rozchode či rozvode má mať starostlivosť o výchovu detí na starosti len jeden z rodičov.“¹³⁰ Zmyslom tohto tvrdenia je, že dieťa má byť po rozvode zverené výhradne iba jednému z rodičov. To znamená, že vždy jeden z nich bude znevýhodnený oproti druhému, čo sa týka trávenia času ale aj výchovy detí. Myslíme si, že tento fakt nie je celkom správnym riešením v prípade, ak majú záujem o starostlivosť dieťaťa obaja rodičia. Avšak najväčším problémom v tejto situácii je právna zodpovednosť za dieťa. Ak jeden z rodičov počas manželstva nebol práve najlepším a vzorným rodičom, tak výhradná starostlivosť jedného rodiča o dieťa je optimálnym riešením. Myslíme tým rodiča, ktorý sa počas manželstva o deti nestaral, alebo im fyzicky alebo psychicky ubližoval.

Úloha otca v rodine je nezastupiteľná pre správny duševný ale aj fyzický vývoj detí. Skutočnosťou je, že v prípadoch porozvodovej starostlivosti o deti sa často krát na otcov pozabúda. Vyzdvihuje sa materstvo a zabúda sa najmä na rodičovstvo a otcov, ktorí majú právo byť so svojimi deťmi rovnako ako matka. A prirodzene deti majú právo na lásku od matky a otca ako najbližších bytostí v ich živote. No mnohokrát sa otcovia stávajú

¹²⁹ Porov. LIGA OTCOV. 2009. *Striedavá výchova vo svete*. [online]. [cit.2016.4.10.]. Dostupné na internete: http://www.ligaotcov.sk/novinky/news_striedava-vychova-vo-svete/.

¹³⁰ WARSHAK, R. 1996. *Revoluce v porozvodové péči o děti*. Praha : Portál. 1996. s. 148.

iba akýmsi terčom vydierania a psychického teroru zo strany nezrelých matiek.¹³¹

Z nášho pohľadu si myslíme, že nie je morálne, aby kvôli rozvodu manželov trpelo dieťa a aby bolo používané ako zbraň, majetok alebo nejaký prostriedok vydierania. Nesmieme zabúdať na prirodzené práva všetkých detí, pretože oni sú naša budúcnosť, ktoré už teraz tvoria nezastupiteľnú súčasť spoločnosti. Túto myšlienku dnes hlási ako za jednu zo svojich priorít aj občianske združenie Liga Otcov.

Liga Otcov je občianske združenie, ktoré vzniklo v roku 2009 na základe presadzovania spravodlivosti a práv detí a ich rodičov. Ich činnosťou je podporovať širokú verejnosť, t.j. mužov aj ženy bez ohľadu na vek, etnikum, rasu, či pohlavie. Toto združenie obhajuje rolu otca ako nenahraditeľnú tak pre deti ako aj rodinu. Otcovia sa mnohokrát stávajú nástrojom pomsty a rodičovstvo sa mnohokrát zamieňa za živnosť zameranú na výživné. Život v rodine, manželstve ale aj mimo neho by mal byť korektným pre každého jeho člena, aby sa minimalizovali všetky negatívne následky rozvodu na deti. Hlavnými cieľmi Ligy Otcov je podporovať a ukázať ľuďom, že striedavá starostlivosť je najvhodnejším riešením v otázke prisudzovania dieťaťa v porozvodovom konaní. Ďalším cieľom je podporiť povinnú rodičovskú dovolenku ako pre ženy tak aj pre mužov a hlavne vyzdvihovať rovnocennosť muža a ženy v role rodičov. Taktiež toto občianske združenie žiadalo otvoreným listom Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny o reformu odboru sociálnoprávnej ochrany detí. V liste žiadali o vytvorenie centier prvého kontaktu rodičov po rozchode, ktoré by fungovali najmä v záujme ochrany detí pred dôsledkami rozvodu.¹³² Vznik tohto združenia a jeho aktivity boli v pohľade na dnešnú spoločnosť pozitívnym prínosom a to najmä z hľadiska rovnosti medzi mužmi a ženami. Súčasná spoločnosť potrebuje vyzdvihovať dôležité hodnoty v rodine, čo má veľký význam pre spoločnosť. Hodnoty ako sú láska, ochrana a súdržnosť vychádzajú rovnako od matky aj otca. Matka a otec sú tými, ktorí tieto hodnoty posunú ďalej a to k svojim deťom. Preto si myslíme, že je správne podporovať myšlienky a ciele Ligy Otcov, aby sa tak dôležitosť otca a tiež matky v rodine čo najviac rozvíjala.

*„Striedavá starostlivosť znamená, že obaja rodičia sú oprávnení robiť rozhodnutia v dôležitých záležitostiach, ktoré sa týkajú ich detí, ako je liečenie, vzdelávanie a účasť v náboženských aktivitách.“*¹³³ Nielen tento fakt je hlavnou myšlienkou striedavej starostlivosti o dieťa, ktorú zastávajú a chcú presadiť v našej spoločnosti aj členovia Ligy

¹³¹ Porov. LIGA OTCOV. 2009. *Naše ciele*. [online]. [cit.2016.3.28.] Dostupné na internete: <http://www.ligaotcov.sk/o-nas/>.

¹³² Porov. Tamže.

¹³³ WARSHAK, R. 1996. *Revoluce v porozvodové péči o děti*. Praha : Portál. 1996. s. 148.

Otcov. Životná skúsenosť potvrdzuje, že matka aj otec by mali mať možnosť a tiež právo na to, aby vyjadrili svoj postoj a názor, či už k vzdelaniu alebo zdraviu svojho dieťaťa. Ak obom rodičom záleží na zdravom vývoji ich dieťaťa, nemali by medzi nimi panovať nezhody, ale naopak mali by sa dohodnúť čo je pre ich dieťa najvhodnejšie. Striedavá starostlivosť umožňuje mužom stavať kvalitatívny vzťah s dieťaťom a tiež vytvárať skutočnú blízkosť v každodennom živote. Muž, ktorý má dieťa v takejto starostlivosti časom poznáva, čo dieťa cíti, kedy sa trápi ale aj naopak kedy sa teší. A rovnako aj dieťa časom vie, kedy je otec nahneván alebo i šťastný. Na tomto príklade môžeme vidieť ako sa prehĺbujú vzťahy medzi otcom a dieťaťom a tiež aj matkou a dieťaťom.

Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny vydáva každoročne štatistiky o zverení dieťaťa do osobnej starostlivosti a do striedavej osobnej starostlivosti. Zo štatistík vyplýva, že na Slovensku v roku 2015 boli deti vo väčšom percente pridelené matkám do osobnej starostlivosti. Čo sa týka striedavej osobnej starostlivosti, percentá sa o niečo zvýšili v porovnaní s predchádzajúcimi rokmi, ale stále viac rodičov uprednostňuje osobnú starostlivosť a vo vyššej miere v prospech matiek.¹³⁴ Myslíme si, že rozhodnutie zaviesť striedavú starostlivosť o dieťa začína najmä medzi rodičmi a ich vzájomnej dohode. Pretože pokiaľ sú rodičia otvorení tejto možnosti a záleží im na ich spoločnom potomkovi, v prvom rade je dôležitá správna dohoda, na ktorej sa zhodnú obaja rodičia. A taktiež uľahčia aj rozhodovanie súdom, nakoľko medzi rodičmi neexistuje žiadny konflikt ohľadom starostlivosti o ich dieťa. Z predchádzajúcich štatistických údajov vieme, že stále prevláda v porozvodovom konaní pridelenie dieťaťa matkám, a rovnako pretrvávajú osobná starostlivosť viac ako striedavá.

„Súd pri rozhodovaní o výkone rodičovských práv a povinností alebo pri schvaľovaní dohody rodičov rešpektuje právo maloletého dieťaťa na zachovanie jeho vzťahu k obidvom rodičom a vždy prihliadne na záujem maloletého dieťaťa, najmä na jeho citové väzby, vývinové potreby, stabilitu budúceho výchovného prostredia a ku schopnosti rodiča dohodnúť sa na výchove a starostlivosti o dieťa s druhým rodičom. Súd dbá, aby bolo rešpektované právo dieťaťa na výchovu a starostlivosť zo strany obidvoch rodičov a aby bolo rešpektované právo dieťaťa na udržiavanie pravidelného, rovnocenného a

¹³⁴ Porov. ÚSTREDIE PRÁCE, SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY. 2015. *Sociálnoprávna ochrana detí – zverenie detí do starostlivosti jednému z rodičov a do striedavej osobnej starostlivosti*. [online]. [cit.2016.3.30.]. Dostupné na internete : http://www.upsvar.sk/statistiky/socialne-veci-statistiky/2015/2015-socialnoppravna-ochrana-deti-zverenie-deti-do-starostlivosti-jednemu-z-rodicov-a-do-striedavej-osobnej-starostlivosti.html?page_id=465894.

rovnoprávného osobného styku s obidvomi rodičmi. ¹³⁵ Zo znenia tohto zákona nám je celkom jasné, že nie je možné upierať právo rodiča na styk so svojim dieťaťom a rovnako aj dieťaťu so svojim rodičom. Nemožno, aby bol jeden z rodičov znevýhodnený, aj keď podľa spomínaných štatistík je stále jeden z rodičov uprednostnený, a vo väčšej miere sú to stále matky. Zákon nám potvrdzuje aj to, čo sme už spomínali, že starostlivosť o dieťa korení najmä vo vzájomnej dohode rodičov.

Liga Otcov ako občianske združenie už nevyvíja žiadnu aktivitu, ale vo svojom zborníku O striedavej osobnej starostlivosti o dieťa, ktorí napísali a zosúladili jej členovia, uvádzajú rôzne výhody ideálneho riešenia akým je striedavá starostlivosť o dieťa. V nasledujúcom odseku uvedieme tieto výhody, ktoré sú podľa nás pravdivé a stotožňujeme sa s nimi.

Uvedieme výhody, ktoré pramenia zo zavedenia striedavej starostlivosti o dieťa, ktorú presadzovali členovia občianskeho združenia Liga otcov:

- Dieťa si zachová priamu väzbu vo vzťahu s oboma rodičmi rovnako, dieťa nebude mať pocit osamelosti alebo zrady zo strany jedného rodiča a tiež nebude mať pocit len jednostrannej lásky jediného rodiča.
- Dieťa sa nestane prostriedkom vydierania, pomsty, odplaty a nenávisťi jedného rodiča proti druhému.
- Dieťa si dokáže znovu sceliť narušenú dôveru v rodičoch, pretože bude mať dva rovnocenné domovy. Dieťa možno pocíti, že toto riešenie je spravodlivé a prijateľné zo strany oboch rodičov.
- Limitujú sa nezhody rodičov o dieťa, keďže pri striedavej starostlivosti budú mať rovnomerné postavenie z hľadiska času tráveného s deťmi, tiež možnosti starostlivosti a výchovy detí.
- Predpokladá sa, že spory pred súdom sa skrátia, nakoľko bude takmer všetko založené na dohode a komunikácii rodičov.
- A taktiež sa minimalizujú problémy v otázke výživného na dieťa. ¹³⁶

Každý dobrý rodič by mal dbať na dobro svojho dieťaťa, čo je podľa nás morálnou povinnosťou každého rodiča. To znamená, že každý rodič by mal zabezpečiť rovnocenný styk dieťaťa s druhým rodičom. Rodič, ktorý neumožňuje dieťaťu poznať každodenný

¹³⁵ Zákon č. 36/2005 Zb. 2005: *Zákon o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov*.

¹³⁶ Porov. BOGDAN, E. 2009. *Striedavá starostlivosť o deti – stav a otázky*. In. LIGA OTCOV. *Striedavá osobná starostlivosť o dieťa : Zborník odborných materiálov, rád, informácií a praktických skúseností o spoločnej porozvodovej starostlivosti o deti*. [online]. [cit.2016.3.31.]. Dostupné na internete: <http://www.ligaotcov.sk/cache/documents/KNIHA-striedavka--Liga-otcov.pdf>.

život druhého rodiča, jeho duchovné, duševné a citové bohatstvo, sa ako rodič sám diskvalifikuje. Myšlienky a ciele Ligy otcov, mali veľký prínos v starostlivosti o deti po rozvode a tiež aj pre spoločnosť. Pretože aj napriek rozvodu dvoch ľudí by sme striedavou starostlivosťou docielili to, že ani jeden z rodičov by nebol znevýhodnený a rovnako aj dieťa by pociťovalo starostlivosť zo strán oboch rodičov. Zároveň by bol dieťaťu dôverne prístupný aj hodnotový svet oboch rodičov, nakoľko zo psychologického a sociálneho vývoja dieťaťa ide o dôležitý aspekt.

3.3 FENOMÉN TÝRANÝCH MUŽOV

Faktom je, že v súčasnosti sa násilie páchané na mužoch objavuje vo vzťahoch takmer tak často ako násilie na ženách. Hoci sa o tejto téme hovorí málo, žijú medzi nami týraní muži. To, že je muž fyzicky silnejším jedincom neznamena, že nemôže byť fyzicky zneužívaný. Vo všeobecnosti k násiliu alebo týraniu osoby dochádza najmä v manželských vzťahoch, čo neskôr môže viesť aj k rozvodu. „*Násilie zahrňuje fyzické, psychické, či ekonomické násilie, ku ktorému dochádza medzi blízkymi osobami.*“¹³⁷ Rovnako ako ženy, tak aj muži môžu byť obeťami násilia, a to väčšinou takého, ktoré sa deje za dverami domácností a nazývame ho domácim násilím. V tejto súvislosti budeme hovoriť o domácom násilí, ktoré je nasmerované k mužom zo strany ich manželiek.

SOCIAL MEDIA je spoločnosť ľudí, ktorá sa ako prvá na Slovensku začala zaoberať riešením fenoménu týraných mužov. Táto spoločnosť tvrdí, že naše zákony, ako napríklad Zákon o rodine, stále znevýhodňujú mužov nad ženami. Tvrdia aj to, že tieto zákony mnohokrát zneužívajú ženy vo svoj prospech, s úmyslom ublížiť mužom a tiež dokonca v niektorých prípadoch používajú svoje deti ako prostriedok vydierania. SOCIAL MEDIA svoju aktivitu zameriava aj na násilie páchané na mužov a tiež uvádza znaky domáceho násilia:

- Stupňovanie alebo tzv. eskalácia, ktorá začína urážkami, znižovaním ľudskej dôstojnosti a neskôr dochádza aj k fyzickým útokom, dokonca až k ohrozeniu ľudského života.
- Rozdelenie rolí medzi násilnou a ohrozenou osobou.

¹³⁷ ROSA. 2014. *Co je domácí násilí*. [online]. [cit.2016.4.2.]. Dostupné na internete: <http://rosa-os.cz/informace-pro-zeny/co-je-domaci-nasili/>.

– Opakovanosť a dlhé trvanie.¹³⁸

Myslíme si, že o téme násilia na mužoch je stále málo debát a treba ju čo najviac zviditeľňovať. Preto aj činnosť spomínanej spoločnosti je jedným z možných krokov k väčšiemu záujmu tejto problematiky. Spôsoby prejavovania násilia a znevýhodňovania zo strany jedného z manželov sú rôzne. Ide o rôzne formy domáceho násilia, ktoré používajú ženy voči mužom ale aj naopak. Fyzické násilie je menej častou formou prejavu násilia na mužoch. Zaraďujeme sem rôzne fyzické útoky ako hádzanie alebo úder predmetom, facky, kopance ale aj ohrozovanie zbraňou.¹³⁹ Fyzické útoky môžu mať často aj oveľa horšie následky a dokonca môžu skončiť aj smrťou. Myslíme si, že žena ktorá takto koná je duševne nevyrovnanou osobou, ktorá je presvedčená, že týmto spôsobom vyrieši svoje problémy. Jej mylné presvedčenia sú práve opakom, ktoré by neskôr mohla ľutovať. Spúšťačom agresívneho správania môže byť aj alkoholizmus, či obviňovanie muža z nevery. Motívom ženy páchať na mužovi fyzické násilie môže byť aj žiarlivosť na pracovný úspech svojho manžela, ktorý sa snaží kompenzovať svojim dominantným postavením v domácnosti. Ale tiež to môže byť nespokojnosť, týkajúca sa nedostatočne finančne ohodnoteného zamestnania svojho manžela.

Ďalšou formou je psychické násilie, ktoré sa najčastejšie vyskytuje v domácom prostredí a kde „*môžeme zaradiť celú škálu praktík, ako sú rôzne formy zastrašovania, nátlaku, ponižovania, či obviňovania a patrí sem i verbálna agresia, rôzne prejavy prehnanej kontroly partnera.*“¹⁴⁰ Do psychického týrania patrí asi najväčší okruh urážok, akými sú rôzne nadávky, zosmiešňovanie, vyvolávanie pocitov viny, urážanie sprevádzané krikom. Patria sem aj rôzne typy neslušných poznámok o neschopnosti muža, kritizovanie správania ale aj negatívne narážky na mužovu rodinu a priateľov. Psychické týranie môže v mnohých prípadoch vyústiť do agresívneho, fyzického násilia. Myslíme si, že pri tomto type násilia žena môže narušiť mužovi jeho sebadôveru, vplyvom čoho môže mať problém nadväzovať nové partnerské vzťahy. Tým, že žena je citlivejšou bytosťou s vyššou emocionálnosťou dokáže v mužovi nájsť citlivé miesta a tým ho zmanipulovať na svoju stranu a muž sa nedokáže ubrániť ako napríklad pri fyzickom násilí.

V mnohých domácnostiach sa vyskytuje aj ďalšia z foriem domáceho násilia a to je sexuálne násilie. Mnohokrát tu dochádza k vynúteniu sexuálneho styku, či k sexuálnym

¹³⁸ Porov. SOCIAL MEDIA. 2016. *Týraní muži*. [online]. [cit.2016.4.2.]. Dostupné na internete: <http://www.social-media.sk/akcie/tyrani-muzi-medzi-nami/>.

¹³⁹ Porov. BURIÁNEK, J. – PIKÁLKOVÁ, S. – PODANÁ, Z. 2014. *Násilí na mužích : Sonda do zákoutí partnerských vztahů*. Praha: Univerzita Karlova v Praze. 2014. s. 29 – 30.

¹⁴⁰ Tamže. s. 45.

aktivitám, ktoré muž odmieta. So sexuálnym násilím súvisí aj fyzické násilie, pretože tu môže dôjsť k ublíženiu na zdraví ale aj k agresívnemu znásilneniu.¹⁴¹ Žena tiež môže muža vydierať odmietaním sexuálneho styku, ale aj kritizovaním jeho mužskej potencie a schopností pri pohlavnom styku. Žena tak vo veľkej miere zráža mužovi jeho mužnosť a aj sebavedomie.

Medzi formy násilia môžeme považovať aj jav, keď žena mužovi neustále kontroluje jeho finančný príjem. V niektorých prípadoch mu aj obmedzí prístup k financiám z toho dôvodu, že chce sama riadiť ekonomický chod rodiny. Niekedy môže žena mužovi brániť chodiť do zamestnania alebo mu vyčítať, že zarába príliš málo. Sociálnu izoláciu tiež chápeme ako jednu z formy domáceho násilia. V tomto prípade žena mužovi bráni v kontakte s priateľmi, rodinou alebo ho terorizuje častými kontrolnými telefonátmi.¹⁴²

V dnešnej spoločnosti prevláda názor, že muži nie sú týraní svojimi blízkymi najmä preto, že sú fyzicky silnejší. Opak je však pravdou a muži sú rovnako fyzicky a psychicky týraní ženami. V mnohých prípadoch sa však muži hanbia priznať fakt, že im niekto ubližuje a znižuje ľudskú dôstojnosť. Možno v nich prevláda akýsi pocit, že ostatní ľudia by toto priznanie považovali za slabosť alebo aj poníženie mužnosti. Muž má strach z nepochopenia a negatívnych názorov, napríklad, že je slaboch, ktorý si nevie urobiť poriadok v rodine. Často títo muži riešia situáciu alkoholom. Človek, ktorý nezažil pocit vystavovania neustáleho tlaku a ponížovania, nedokáže pochopiť ako sa týraný muž cíti. Preto je vhodný čas, kedy by sa mala aj spoločnosť začať viac zaujímať o túto problematiku. Ak si spoločnosť uvedomí, že aj muži sú obeťami týrania, bude sa viesť viac diskusií a tým im dokážeme pomôcť. Preto si myslíme, že spomenuté občianske združenia Liga Otcov, Otcovia, SOCIAL MEDIA a ich ciele sú krokom vpred, aby sa problematika fenoménu týraných mužov dostala čo najviac do popredia.

¹⁴¹ Porov. ROSA. 2016. *Formy domáciho násili*. [online]. [cit.2016.4.2.]. Dostupné na internete: <http://rosa-os.cz/informace-pro-zeny/co-je-domaci-nasili/>.

¹⁴² Porov. Tamže.

ZÁVER

Cieľom našej práce bolo vymedziť človeka ako ľudskú bytosť z biologického, psychologického a sociálneho hľadiska. Poukázať na rodové rozdiely muža a ženy ale aj utváranie identity, i na základe ich pohlavia a vyzdvihnúť ich rovnaké postavenie v spoločnosti na základe ľudskej dôstojnosti. Rovnako sme nezabudli pripomenúť vnímanie muža a ženy a ich spoločenské postavenie v minulosti a v súčasnosti. Potom sme upriamili našu pozornosť na mužského jedinca a jeho typické vlastnosti, ktorými sa prejavuje v spoločnosti. Hlavný dôraz sme kládli na jeho nezastupiteľnú rolu v rodine ako otca a s tým súvisiaci význam rodiny v societe. Priblížili sme aj problematiku paušálneho prisudzovania dieťaťa v porozvodovom konaní a aj jeho aktuálny priebeh. Prišli sme k záveru, že v našej spoločnosti je väčšina detí pridelených matke a tak je mnohokrát milujúci otec znevýhodnený až diskriminovaný. K rozvodu patria aj rôzne nerovnosti, ktoré môžu vyústiť do konfliktu alebo až k násiliu. Preto sme objasnili fenomén týraných mužov, ktorý je medzi ľuďmi stále nedostatočne vnímaný.

Človeka je určovaný od najzákladnejších biologických aspektov, a to na základe anatomických rozdielov človeka a jemu najbližších primátov. Človek potvrdzuje svoju jedinečnosť anatomickou stavbou svojho tela i svojou vzpriamenou postavou. Na rozdiel od primátov má dokonale vyvinutý mozog, na základe ktorého dokáže vnímať seba, svoje okolie a racionálne hodnotiť svoje správanie a konanie. Človek je svojou mentálno-intelektuálnou výbavou schopný utvárať a prispôsobovať svoj vonkajší ale aj vnútorný priestor vlastným potrebám a rovnako si vytvára medziľudské vzťahy, ktoré mu ponúka spoločnosť.

S pohľadom na ponímanie úlohy muža a ženy v spoločnosti sú spojené isté rozdiely. Nakoľko boli v minulosti zväčša zvýhodňovaní muži, dnešná spoločnosť má značne prijateľnejší pohľad na mužov a ženy. Nemali by sme robiť rozdiely medzi ľuďmi, pretože každý z nás je ľudskou bytosťou, ktorej prináleží ľudská dôstojnosť.

Muž je rovnako ako žena dôležitým prvkom v spoločnosti. Obaja majú tiež nezastupiteľné miesto v rodine ako rodičia. Ak však v rodinnej bunke nie sú zastúpené obe rodičovské miesta, dieťa ako prvé pocíti stratu. V starostlivosti o dieťa po rozvode býva najčastejšie znevýhodňovaný práve muž a v tejto súvislosti býva často diskriminovaný

Nielen žena, deti ale aj muž býva často obeťou domáceho násillia, ktoré zanecháva na človeku fyzické a najčastejšie psychické rany. Akákoľvek forma násillia by nemala byť v spoločnosti tolerovaná ale práve naopak, mali by sme sa ju snažiť eliminovať. Preto bolo

cieľom našej diplomovej práce poukázať na fenomén týraných mužov, a tým túto tému dostať viac do popredia. Čím viac budeme hovoriť o svojich problémoch, tým menej ich budeme mať. Naučme sa vážiť si seba ale aj jeden druhého a samotný život, ktorý je pre nás jednou z najväčších hodnôt, ktorú sme dostali darom.

Zodpovednosť a pocit chrániť svoje dieťa by mal mať každý rodič už od jeho narodenia. V týchto pocitoch mu nemôže nikto brániť. Ak však dôjde k rozvodu a k situácii, ktorá je nekompromisná, vhodným riešením je striedavá starostlivosť. Dieťa pre svoj správny vývoj potrebuje oboch rodičov. A práve striedavá starostlivosť je najsprávnejším riešením nielen pre dieťa ale aj pre rodičov. Preto by sa striedavá starostlivosť mala určiť ako štandard v porozvodovom konaní a to aj v prospech spoločnosti.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

- ACTA MORALIA TYRNAVIENSIA III. 2008. *Identita a identifikácia z pohľadu etiky a morálnej filozofie*. Trnava : Trnavská univerzita v Trnave, 2008. 142 s. ISBN 978-80-8082-187-6.
- BADINTER, E. 1999. *Identita muža*. Bratislava : Aspekt, 1999. 211 s. ISBN 80-85549-10-7.
- BEAUVOIROVÁ, S. DE. 1968. *Druhé pohlavie II*. 2. vyd. Bratislava : Aspekt, 1968. 480 s. ISBN 65-076-68.
- BIDDULPH, S. 2007. *Mužství : Jak zvládat všechny mužské role*. Praha : Portál, 2007. 199 s. ISBN 978-80-7367-209-6.
- BRTNÍKOVÁ, M. 1982. *Muž a jeho svět*. Praha : Horizont, 1982. 160 s. ISBN 40-019-82.
- BURIÁNEK, J. – PIKÁLKOVÁ, S. – PODANÁ, Z. 2014. *Násilí na mužích : Sonda do zákoutí partnerských vztahů*. Praha : Humanitas, 2014. 110 s. ISBN 978-80-7308-545-2.
- BÚTOROVÁ, Z. (ed.). 2001. *Krehká síla : Dvadsať rozhovorov o životných cestách žien*. Bratislava : Kalligram, 2001. 408 s. ISBN 80-88935-21-0.
- CVIKOVÁ, J. – JURÁŇOVÁ, J. – KOBOVÁ, Ľ. 2006. *Histórie žien : Aspekty písania a čítania*. Bratislava : Aspekt, 2006. 327 s. ISBN 80-85549-65-4.
- CVIKOVÁ, J. – JURÁŇOVÁ, J. – KOBOVÁ, Ľ. 2005. *Žena nie je tovar : Komodifikácia žien v našej kultúre*. Bratislava : Aspekt, 2005. 434 s. ISBN 80-85549-50-6.
- DARWIN, CH. 2006. *O pôvodu človeka*. 2. vyd. Praha : Academia, 2006. 360 s. ISBN 80-200-1423-3.
- DOLISTA, J. – SAPIK, M. 2008. *Studie z bioetiky III*. České Budějovice : Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích – Zdravotně sociální fakulta, 2008. 222 s. ISBN 978-80-7304-004-1.
- FELLNEROVÁ, U. 1997. *Budúcnosť ženy : Život, láska, práca v roku 2000*. Bratislava : Ikar, 1997. 239 s. ISBN 80-8118421-7.
- FILLOVÁ, D. 2009. *Filozofia, etika, medicína*. Košice : Aprilla, 2009. 187 s. ISBN 978-80-89346-13-4.
- GIDDENS, A. 2003. *Důsledky modernity*. 2. vyd. Praha : Sociologické nakladatelství, 2003. 200 s. ISBN 80-86429-15-6.
- HAMAROVÁ, J. – HOLKOVIČ, Ľ. 1987. *Rodina, spoločnosť, výchova*. Bratislava : Veda, 159 s. bez ISBN.

- HREHOVÁ, H. 2005. *Etika – sociálne vzťahy – spoločnosť*. Bratislava : Veda, 2005. 337 s. ISBN 80-224-0849-2.
- KARUL, P. – ŠTAHEL, R. – TOMAN, M. 2010. *Identita – identifikácia : Zborník príspevkov zo 4. slovenského filozofického kongresu*. Bratislava : SFZ, 524 s. ISBN 978-80-970303-2-5.
- KLIMEŠ, J. 2005. *Partneři a rozchody*. Praha : Portál, 2005. 240 s. ISBN 978-80-262-0979-9.
- KOVÁČ, D. 2007. *Psychológiou k metanoi*. Bratislava : Veda, 2007. 475 s. ISBN 978-80-224-0965-0.
- KUBY, G. 2013. *Globálna sexuálna revolúcia : Strata slobody v mene slobody*. Bratislava : Lúč, 2013. 416 s. ISBN 978-80-7114-922-4.
- KULAŠÍKOVÁ, Z. 2008. *Politika rodovej rovnosti : Úvod do teórie politiky rodovej rovnosti*. Sládkovičovo : Vysoká škola v Sládkovičove, 2008. 238 s. ISBN 978-80-89267-20-0.
- LETZ, J. 1994. *Filozofická antropológia : Príspevok ku kreačno-evolučnému porozumeniu človeka*. Bratislava : Charis, 1994. 153 s. ISBN 80-88743-07-9.
- LUKŠÍK, I. – SUPEKOVÁ, M. 2003. *Sexualita a rodovosť v sociálnych a výchovných súvislostiach*. Bratislava : Humanitas, 2003. 204 s. ISBN 80-89124-01-1.
- MATULOVÁ, N. – JAROŠOVÁ, H. 1977. *Žena v dnešnej rodine*. Bratislava : Smena, 1977. 306 s. ISBN 73-083-77.
- MILL, J. S. 2003. *Poddanstvo žien*. Bratislava : Kalligram, 2003. 165 s. ISBN 80-7149-593-X.
- MURÁRIKOVÁ, P. 2014. *Hľadanie seba samej : Otázka identity ženy v súčasnosti*. Bratislava : Iris, 2014. 170 s. ISBN 978-80-8153-009-8.
- NEUMAN, S. K. 1971. *Dejiny ženy : Zväzok tretí*. Bratislava : Pravda, 1971. 216 s. bez ISBN.
- NOVÁK, T. 2013. *O otcovské roli : Význam otce v rodině*. Praha : Grada, 2013. 128 s. ISBN 978-80-247-4498-8.
- OAKLEYOVÁ, A. 2000. *Pohlaví, gender a společnost*. Praha : Portál, 2000. 176 s. ISBN 80-7178-403-6.
- Písmo sväté starej a novej zmluvy*. 2000. Liptovský Mikuláš : Transcius Liptovský Mikuláš a Slovenská biblická spoločnosť, 2000. 299 s. ISBN 80-7140-070-X.
- PLATÓN. 2001. *Ústava*. 2. vyd. Praha : Oikoymenh, 2001. 335 s. ISBN 80-86005-28-3.

- PORUBÄNOVÄ, S. 2006. *Slovenská republika a rovnosť príležitostí mužov a žien : Stav, problémy, výzvy*. Bratislava : Nadácia za toleranciu a proti diskriminácií, 2006. 24 s. ISBN 978-80-969743-6-8.
- ROZINAJOVÄ, H. 1989. *Etika heterosexuálnych vzťahov*. Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1989. 200 s. ISBN 067-009-89.
- SEDLÄČEK, J. 2015. *Otcovské rany : O identite muža s ranami*. Bratislava : Don Bosco, 2015. 357 s. ISBN 978-80-8074-302-4.
- SOKOL, J. 2002. *Filozofická antropologie : Člověk jako osoba*. Praha : Portál, 2002. 224 s. ISBN 80-7178-627-6.
- TEOLOGICKÁ FAKULTA TRNAVSKEJ UNIVERZITY. 2005. *Rodina v súčasnom svete : Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie*. Trnava : Dobrá kniha, 2005. 185 s. ISBN 80-7141-506-5.
- TEYBER, E. 2007. *Děti a rozvod : Jak pomoci dětem vyrovnat se s rozvedem rodičů*. Praha : Návrat domů, 2007. 227 s. ISBN 978-80-7255-163-7.
- TRNAVSKÁ UNIVERZITA V TRNAVE, FILOZOFICKÁ FAKULTA, KATEDRA FILOZOFIE. 2005. *Acta Philosophica Tyrnaviensia II. : Muž a žena z personalistického hľadiska*. Trnava : Typi, 2005. 192 s. ISBN 80-8082-043-0.
- VANIER, J. 2009. *Jako muže a ženu je stvoril*. Kostelní Vydří : Karmelitánske nakladateľství, 2009. 207 s. ISBN 978-80-7195-225-1.
- VĚŠÍNOVÄ – KALIVODOVÄ, E. – MAŘÍKOVÄ, H. 1999. *Společnost žen a mužů z aspektu gender*. Praha : Open Society Fund, 1999. 171 s. ISBN 978-80-2384-770-3.
- WARSHAK, R. 1996. *Revoluce v porozvodové péči*. Praha : Portál, 1996. 240 s. ISBN 80-7178-089-8.
- ZÁKON Č. 217:2010 Zb. : *O rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov*.
- ZÁKON Č. 460:1992 Zb. Čl. 12. Ods. 1. : *Základné práva a slobody*.
- ZOZULÁKOVÄ, M. – MATEJČÍKOVÄ, M. 2011. *Rovnaké príležitosti v pracovnej inzercii : Mýtus alebo realita?*. Bratislava : Slovenské národné stredisko pre ľudské práva, 2011. 74 s. ISBN 978-80-89016-59-4.

Internetové zdroje:

- BOGDAN, E. 2010. *Striedavá starostlivosť o deti – stav a otázky*. In. LIGA OTCOV. *Striedavá osobná starostlivosť o dieťa : Zborník odborných materiálov, rád, informácií a praktických*

skúseností o spoločnej porozvodovej starostlivosti o deti. [online]. [cit.2016.3.26.]. Dostupné na internete: <http://www.ligaotcov.sk/cache/documents/KNIHA-striedavka--Liga-otcov.pdf>.

GLOSÁR RODOVEJ TERMINOLÓGIE. 2006. *Rod (Gender).* [online]. [cit.2016.4.6.]. Dostupné na internete: <http://glosar.aspekt.sk/default.aspx?smi=1&vid=173&ami=1>.

KDE JSI TÁTO? 2016. *Syndrom zavrženého otce.* [online]. [cit.2016.3.25.]. Dostupné na internete: <http://www.kdejsitato.cz/rodina/dusledky-vylucne-pece-jednoho-rodice/syndrom-zavrzeneho-rodice.html>.

LIGA OTCOV. 2009. *Naše ciele.* [online]. [cit.2016.3.28.]. Dostupné na internete: <http://www.ligaotcov.sk/o-nas/>.

LIGA OTCOV. 2009. *Striedavá výchova vo svete.* [online]. [cit.2016.4.10.]. Dostupné na internete: http://www.ligaotcov.sk/novinky/news_striedava-vychova-vo-svete/.

MANŽELSTVO. 2016. *Finančné hospodárenie.* [online]. [cit.2016.3.24.]. Dostupné na internete: <http://www.manzelstvo.sk/financie>.

MANŽELSTVO. 2016. *Komunikácia – predídenie problémom.* [online]. [cit.2016.3.24.]. Dostupné na internete: <http://www.manzelstvo.sk/deti>.

MANŽELSTVO. 2016. *Komunikácia – základ manželského porozumenia.* [online]. [cit.2016.3.24.]. Dostupné na internete: <http://www.manzelstvo.sk/komunikacia>.

OTCOVIA. 2010. *Občianske združenie Otcovia.* [online]. [cit.2016.3.25.]. Dostupné na internete: http://otcovia.sk/o.z._otcovia.html.

RADA PRE REKLAMU. 2011. *Arbitrážna komisia.* [online]. [cit.2016.3.23.]. Dostupné na internete: <http://www.rpr.sk/sk/organy-rpr/arbitrazna-komisia>.

ROSA. 2014. *Co je domácí násilí.* [online]. [cit.2016.4.2.]. Dostupné na internete: <http://rosa-os.cz/informace-pro-zeny/co-je-domaci-nasili/>.

ROSA. 2016. *Formy domácího násilí.* [online]. [cit.2016.4.2.]. Dostupné na internete: <http://rosa-os.cz/informace-pro-zeny/co-je-domaci-nasili/>.

SOCIAL MEDIA. 2016. *Týraní muži.* [online]. [cit.2016.4.2.]. Dostupné na internete: <http://www.social-media.sk/akcie/tyrani-muzi-medzi-nami/>.

ÚSTREDIE PRÁCE, SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY. 2015. *Sociálnoprávna ochrana detí – zverenie detí do starostlivosti jednému z rodičov a do striedavej osobnej starostlivosti.* [online]. [cit.2016.3.30.]. Dostupné na internete: http://www.upsvar.sk/statistiky/socialne-veci-statistiky/2015/2015-socialnopravna-ochrana-deti-zverenie-deti-do-starostlivosti-jednemu-z-rodicov-a-do-striedavej-osobnej-starostlivosti.html?page_id=465894.